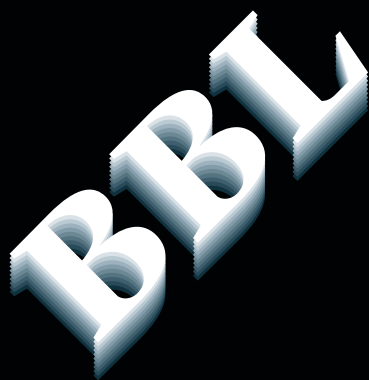

Biblioteksbladet

09:2011

Skolbiblioteken i skollagen

Övergång till Dewey - två exempel

Folkbiblioteksstatistiken

Intervju med Wilhelm Widmark

A

B

C

A

3

0

1

3

3

1

2

3

1

2

3

DET KAN INTE HJÄLPAS. Ibland kan man inte annat än att bara stirra sig tokblind på siffror. Som framgår i detta nummer har jag lusläst folkbiblioteksstatistiken. I regel tycker vi ju att statistik är skittråkigt. Allt som har med siffror att göra – särskilt om de är många och uppställda efter konstens alla regler – brukar få de flesta att retirera alternativt gåspa förstrött. För egen del tycker jag att statistik varken är roligt eller tråkigt – kan inte säga att jag lägger några emotionella aspekter på det överhuvudtaget. Däremot kan jag på ett ganska nördigt sätt snöa in när jag väl börjar studera statistik. Statistik kan i sämsta fall säga noll och nada, i bästa fall uppenbara mönster, men nästan aldrig ge några tvärsäkra förklaringar. Men tycker man sig se ett mönster – eller för all del: det räcker med en intressant avvikelse – blir man ju väldigt nyfiken på vilka hemligheter som döljer sig där bakom. Man börjar tolka, och i den processen är det mycket som kan gå snett och ibland kan det vara klokt att stanna vid försiktiga antaganden. Man kanske också vänder sig till expertisen, frågar t ex: Om personalen inom folkbibliotekssfären har minskat med över 200 färre anställda från ett år till ett annat – är det mycket eller litet? Överhuvudtaget kretsar tankarna mycket kring relationella storheter: hur mycket är mycket? Vad är lite? Och hur förhåller sig parametrarna proportionellt sett? 200 färre bibliotek under ett drygt decennium – mycket eller litet? 45 nedlagda filialer på ett år – mycket eller lite eller kanske inte så farligt med tanke på att under samma period ökade antalet ”övriga serviceställen” med 1 000 till 2 000. Då är väl 245 nedlagda bibliotek under en tioårsperiod inget att snacka om? Nej, det är det inte om det inte vore så att just dessa siffror irriterar extra mycket. Här anar man ett oroande scenario, nämligen att framtidens folkbiblioteksverksamhet är

lika med en helvetes massa ”övriga serviceställen”... Ja, man blir lite brydd – kanske är det fel på statistiken – och så är man tillbaka hos experten igen. Så där kan man hålla på och bolla fram och tillbaka och inte sällan... snöa in, och i allt tanketrassel börjar man rent

av filosofera lite stuvulet och på bästa Rockymanér: skulle man kunna säga att bibliotek är ett mått på civilisation – eftersom skriftspråket är det, kunde det vara rimligt att bibliotek också... liksom som en förlängning... Och i så fall, om bibliotek är ett mått på civilisation, vad säger statistikens siffror då? Civilisation i benämningen på en i äldre tid, kultur som inte var barbarisk...?

Statistik kan vara mycket frustrerande.

Det kan det också vara att bli med hemsida, som några kanske har märkt. Det är svårare än att få audiens hos kungen om man nu skulle trakta efter det. Ändå är det inte precis något märkvärdigt superduperflashigt vi efterfrågat: bara en egen liten lådda med basic-funktioner, tillgång till BBL-arkivet, årsregistret – sedan gör det ju inget om det hela ser rent och snyggt ut samt är tydligt och användarvänligt. Inget märkvärdigt alls. En första skiss lämnades in i våras, först i september började det hända något och när detta nummer utkommer hoppas jag (fast sjutton vet om jag vågar tro) att vi är på nätet igen. Frustration är bara förnamnet om man skulle sammanfatta processen. Å andra sidan inget ont som inte har något gott med sig: Av alla mejl att döma som kommit med förfrågningar om texter i äldre BBL-nummer, om var man kan läsa senaste numret, om vart vi har tagit vägen... verkar det faktiskt som om vi har varit lite saknade på nätet. En tröst när hemsides-tillvaron känts som om man trampar i kvicksand och IRL faktiskt lite som en limbo.

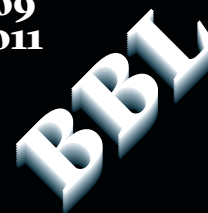
Stockholm den 4 november 2011

Ur innehållet:

- 4** Skolbiblioteken och skollagen. *Carl-Magnus Höglund*
- 10** Övergång till Dewey – två exempel. *Åsa Ekström*
- 14** Biblioteksstatistiken 2010. *Henriette Zorn*
- 20** Forskning i biblioteksarbetet. *Anna Kåring Wagman*
- 26** Den globala konferensen Bobcatss. *Maria Weman*
- 32** Böcker populärare än leksaker i Happy Meal. *Åsa Ekström*

AVDELNINGAR

- 34** Månadens uppsats
- 35** Krönika
- 36** Utblick
- 37** Recensioner
- 42** Besserwisser
- 43** Föreningsnytt
- 46** Kalendarium

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5, Klarabergsviadukten 70 eller Kungsbron 1, Stockholm
Tel. 08-545 132 30
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksförnings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 500:- (Sverige), utanför Sverige, 600:-

Ansvarig utgivare Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
h2@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksförning är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 11 november.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

Gilla ditt bibliotek

"CS Library goes Facebook" - Med nya CS Library är du även integrerad med Facebook. Du kan använda ditt Facebook login, du kan gilla, kommentera och mycket annat som Facebook erbjuder.

Se alla nyheter och träffa oss på Bok & Bibliotek, monter E02:21

Läs mer på www.cslibrary.se och på www.facebook.com/cslib

Kontakta gärna VD Rey Langels rey.langels@teknikhuset.se eller 070-568 42 01

www.teknikhuset.se

Försiktig optimism kring ny skollag

Var tredje skola saknar ett eget bibliotek. Ännu värre är det bland friskolorna. När skolbiblioteken nu har skrivits in i skollagen är det många som hoppas på en förbättring. Men kritikerna menar att den vaga definitionen av skolbibliotek riskerar att göra lagen tandlös.

AV CARL-MAGNUS HÖGLUND

DEN 1 JULI i år trädde den nya skollagen i kraft. En av de viktigare förändringarna är att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Detta gäller alla skolformer i grundskola och gymnasium, och det gäller både kommunala och fristående skolor. Det innebär en stor förändring från tidigare då skolbiblioteken endast var reglerade i vaga formuleringar i bibliotekslagen.

Den tidigare svaga lagen gjorde skolbiblioteken till förlorare i de kommunala neddragningarna på skolan och verksamheten har på många håll fört en tynande tillvaro. I den senaste stora undersökningen som genomfördes av Kulturrådet 2008, uppgav var tredje skola att de saknade bibliotek. Sämst var det bland friskolorna. Där saknade tre av fyra skolor ett eget skolbibliotek. På många skolor fanns det istället någon form av enklare boksamling där eleverna kunde låna böcker.

Tidigare i höst presenterade Lärarförbundet och Centrum för lättläst en annan undersökning som visade att var tredje grundskola saknar ett bemannat skolbibliotek. Det drabbar särskilt de svaga eleverna, menade Lärarförbundet och Centrum för lättläst, eftersom det är de svaga eleverna som behöver hjälp och stöd för att hitta litteratur. Därmed är skolbiblioteken inte anpassade till elevernas behov som är ett av kraven i den nya skollagen.

I samband med den nya skollagen är det dock många skolor som försöker åtgärda bristerna. Det säger företrädare för skolbibliotekscentralerna i storstäderna.

–I år är det flera rektorer och rektorsnätverk som sökt kontakt med oss för att få hjälp att bygga upp skolbibliotek. Tidigare har det alltid varit tvärtom. Då har det varit vi som jobbar med de här frågorna, som sökt kontakt med skolor för att stödja dem, säger Adam Nilsson, skolbibliotekskonsulent på Skolbibliotekscentralen i Göteborg.

Hans kollega Ann Bremholm håller med.

–Rektorerna har fått information från Skolinspektionen och de är väldigt känsliga för att få anmärkningar av den. Då ringer de till oss för att de är okunniga om hur de ska komma igång eller hur de ska damma av sitt gamla bokbestånd.

Motsvarigheten i Stockholm, Mediatekets skolbiblioteksgrupp, säger att de har märkt av samma tendens. De har också förberett sig på att bemöta ett ökat behov

Danilo Djilas, Emma Illic samt i bakgrunden Hannah Andersson kollar in böckerna i Backatorpsskolans bibliotek. Trots att det inte står något om bemanning eller kompetens i den nya lagen menar man dock från skolinspektionens sida att det krävs personal för att biblioteket ska användas som en pedagogisk resurs.

Det räcker inte heller att stoppa in en massa böcker i ett rum och tro att det räcker. Vi är inte intresserade av böcker. Vi är intresserade av den process som hjälper eleverna att bättre nå målen.

av deras kompetens och bland annat har de i en folder till skolledare formulerat vad som kännetecknar ett bra skolbibliotek.

I Malmö ser man ännu fler positiva tecken.

–Vi får löpande förfrågningar från skolor som har haft en låg verksamhet och som nu vill satsa på skolbiblioteket. Det handlar inte bara om att bygga upp beståndet utan även om att utveckla verksamheten. Det är också flera skolor som har anställt personal till sina bibliotek och även efterfrågat utbildade bibliotekarier. Speciellt roligt är det när en skola med bra skolbibliotek vill fortsätta att utveckla verksamheten och ser nya möjligheter i samarbetet mellan lärare och bibliotekarier, säger Helle Barrett på Centrum för Pedagogisk Inspiration i Malmö.

Helle Barrett tillägger att det i Malmö handlar om en kombination av den nya skollagen och en kommunal satsning på skolbibliotek.

Men trots de positiva tongångarna uppger alla att det finns mycket kvar att jobba med. Skillnaderna mellan olika skolor är stora. Vissa skolor har alltid haft ett bra skolbibliotek medan andra skolor helt saknat bibliotek. Skillnaderna finns både mellan kommunala skolor i olika stadsdelar och mellan fristående och kommunala skolor.

Flera av de skolor som nu försöker åtgärda bristerna startar från en lägstanivå och för dem handlar det om att klara den nya lagens krav.

–En fråga som ständigt dyker upp är: Vad är lägsta godtagbara standard? Från rektorernas sida är det här en detalj i den nya skollagen. Det är inte deras första prioritet. Vi tycker inte att det är en bra ingång till samtalen, vi tycker ju att man snarare ska se skolbiblioteksverksamhet som en möjlighet till utveckling, säger Adam Nilsson.

Adam Nilsson och flera andra som Biblioteksbladet har pratat med tror också att många rektorer inväntar Skolinspektionens granskningar för att se vilken deras praxis kommer att bli. I och med den nya skollagen kommer skolbiblioteken att ingå i Skolinspektionens tillsyn på landets skolor och därför har de tagit fram ett informationsblad där kraven på skolbibliotek definieras. Det första är att eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek på rimligt avstånd. Det innebär att biblioteket inte behöver finnas i skolans lokaler. Istället kan de skolor som

idag använder folkbiblioteken fortsätta att göra det.

–Men det bibliotek som används ska ligga så nära att eleverna kan besöka det kontinuerligt i det vardagliga skolarbetet. Biblioteket ska bidra till att eleverna når kunskapsmålen och då räcker det inte med till exempel bibliotekstid mellan klockan ett och två på onsdagar, säger Kjell Ahlgren, undervisningsråd på Skolinspektionen.

På flera håll har inte minst friskolornas utnyttjande av folkbibliotek skapat en hel del frustration. Till exempel har Stockholms stadsbibliotek klagat på att friskoleelever lånar stora mängder e-böcker. Det medför stora kostnader för biblioteket, en kostnad som borde ligga på skolan. Även i Göteborg har stadsbiblioteket framfört klagomål och där pågår nu diskussioner om hur en samverkan kan se ut. I andra kommuner har folkbiblioteken börjat ta ut en avgift för de medier som lånas ut till skolelever.

Andra möjliga lösningar för de skolor som saknar bibliotek är att de går ihop och bygger ett gemensamt. Enligt Kjell Ahlgren är det däremot tveksamt om en bokbuss, som friskolekoncernen Kunskapsskolan använder sedan flera år tillbaka, är tillräckligt för att skolan ska slippa anmärkning.

De andra punkterna i Skolinspektionens definition handlar om att biblioteket ska vara en samlad resurs med medier och informationsteknik och att det ska användas som en pedagogisk resurs i undervisningen.

–Det räcker inte heller att stoppa in en massa böcker i ett rum och tro att det räcker. Vi är inte intresserade av böcker. Vi är intresserade av den process som hjälper eleverna att bättre nå målen, säger Kjell Ahlgren.

Trots det finns det inget om bemanning eller kompetens i den nya lagen. Kjell Ahlgren menar dock att det krävs personal för att biblioteket ska användas som en pedagogisk resurs.

–Kraven på verksamheten är så pass stor att skolan måste hantera det på något sätt. Det måste finnas en bibliotekarie eller en lärare med särskilt uppdrag. Det ska bedrivas kvalificerat arbete och då krävs kvalificerad personal. Men det är huvudmännens ansvar att bedöma exakt hur det ska gå till.

Skolinspektionen har redan avslagit flera nya friskolors tillståndsansökningar med hänvisning till att de bland annat haft för vaga formuleringar om skolbib-

–Vi får löpande förfrågningar från skolor som har haft en låg verksamhet och som nu vill satsa på skolbiblioteket, säger Helle Barrett vid Centrum för Pedagogisk Inspiration i Malmö.

→ liotek. Däremot kommer de inte att göra några riktade granskningar mot de friskolekoncerner som man vet har dåliga skolbibliotek – såvida de inte anmäls av någon privatperson. Det innebär att skolor kan fortsätta med obefintlig verksamhet i upp till fem år. Det är nämligen så lång tid det kommer att ta att göra tillsyn på landets alla skolor.

De skolor som får en anmärkning får alltid en andra chans.

– Vi kan inte begära att skolan ska gå från 0 till 100 på tre månader. Men vi vill se en plan för hur det ska åtgärdas och vi gör alltid uppföljningar för att kolla vad som har hänt, säger Kjell Ahlgren.

Han tror dock att lagen kommer att få effekt på sikt.

– Jag är övertygad om att det kommer att bli en bättre skolbiblioteksverksamhet. Det första steget är att se till att skolbiblioteken finns. Nästa steg blir att diskutera verksamheten och vad skolbibliotek kan användas till. Den diskussionen kommer att gynna barnen. För skolbiblioteken spelar en viktig roll. De skolor som har en fungerande verksamhet har inte på sin agenda att det ska sparas in på biblioteket. De har förstått vilken resurs det är för att nå kunskapsmålen.

Nationella skolbiblioteksgruppen, en av de organisationer som arbetat mest ihärdigt för att få med biblioteken i den nya skollagen, saknar dock en ekonomisk satsning från regeringen.

– Om man vill utveckla något måste man också tillföra pengar. Det hade varit ett perfekt läge att hjälpa skolor med finansiering just nu när frågan har aktualiserats. Vi har föreslagit ett skolbibliotekslyft, säger Madeleine Hjort, ordförande i Nationella skolbiblioteksgruppen.

Madeleine Hjort misstänker att frågan har hanterats snabbt och att Utbildningsdepartementet inte har förstått vilka resurser som krävs. Hon säger att ett skolbibliotek ska vara till för skolans alla kunskapsområden och anpassat för alla elever oberoende av bakgrund, språk eller läsförmåga.

Dessutom tycker Madeleine Hjort att definitionen av skolbibliotek är för vid.

– Det är för diffust att skriva att eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Det kan tolkas väldigt brett. Vi tycker också att det är synd att bemanningsfrågan inte kom med. Biblioteket kan inte vara ett pedagogiskt centrum om det inte finns en bibliotekarie som arbetar tillsammans med läraren. Det är många lärare som inte känner till barns och ungdomars litteratur.

Fackförbundet DIK, som samlar många skolbibliotekarier, delar kritiken.

– I lagen står skolbiblioteken under rubriken Lokaler och kringresurser. Men enligt oss har skolbiblioteken en pedagogisk funktion som styrs av samma styrdokument som all annan undervisning i skolan, det vill säga läroplaner och kursplaner, säger Bo Westas, utredare på DIK.

Även DIK saknar särskilt skrivningar om bemanningen.

– Skolbibliotekets pedagogiska fokus är digital och språklig kompetens. Det är det som skolbibliotek i första hand ger eleverna och det är två av de åtta nyckel-

– Det är för diffust att skriva att eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Det kan tolkas väldigt brett. Men den nya skollagen är ett steg i rätt riktning, säger Madeleine Hjort, ordförande i Nationella skolbiblioteksgruppen.

FAKTA/SKOLBIBLIOTEK

Två av tre skolor saknar eget skolbibliotek.

Tre av fyra fristående skolor saknar eget skolbibliotek.

En av tio skolor har inte ens en boksamling. Det innebär att 250 000 elever helt saknar tillgång till skolbibliotek.

Det är främst mindre skolor som saknar bibliotek.

Folkbiblioteken används i hög grad som en kompletterande eller i vissa fall som den enda biblioteksresursen.

Källa: Kulturrådets undersökning Skolbibliotek 2008

kompetenser som EU har fastslagit ingår i ett livslångt lärande. Bibliotekarier har de här kompetenserna och kan höja hela lärarlagets kompetens.

För att gå vidare i frågan trycker både Nationella skolbiblioteksgruppen och DIK på för att få till stånd förbättringar. Bland annat vill man att Skolverket ska ta fram material för att stödja utveckling av skolbibliotek och att frågan på ett tydligare sätt ska lyftas in i rektorsutbildningen samt i lärar- och bibliotekarietutbildningarna.

– Kraven på elevers tillgång till skolbibliotek kommer förmodligen att öka behovet av valbara utbildningsspår där blivande lärare och bibliotekarier följer samma utbildning under viss tid. En sådan utbildning kommer att förbättra elevernas möjlighet att uppnå kunskapsmålen och stimulera deras vetgirighet. Det ska väl inte vara omöjligt för departementet att ge några lämpliga lärar- och biblioteksutbildningar uppdraget att ta fram ett sådant förslag. Eller att högskolorna gör det på eget initiativ. Men ett samarbete måste till, säger Madeleine Hjort. Trots bristerna tycker Madeleine Hjort att den nya skollagen är ett steg i rätt riktning.

– Man kan inte få allting på en gång. Nu jobbar vi vidare, säger Madeleine Hjort. ■

Bibliotek i den nya skollagen.

I den nya skollagen som trädde i kraft 1 juli 2011 står det att alla elever i grundskolan, gymnasieskolan, grundsärskolan, gymnasiesärskolan, specialskolan och sameskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Det gäller även för fristående skolor.

Skolinspektionen har tolkat kravet på bibliotek så här:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.

2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informations-teknik och andra medier.

3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Källa: Skolinspektionen

Mikromarc 3

Lätt att redigera texter och menyer i Webbsök. Modernt gränssnitt med interaktiv hjälpfunktion. Sökning i katalogen fungerar även på ord som till exempel INTE, UTAN och OCH. Få förslag på adress och postnummer när man lägger till ny låntagare. Licenser för SMS, Periodika och Fjärrlån ingår. Smarta kopplingar mellan låntagare och exemplar. Träfflistan i Webbsök går att sortera på författare, titel, år etc. Man kan välja vilka kolumner som ska visas i katalogens träfflista. Visar vilken serie en titel ingår i redan i träfflistan. Förhandsgranska kvitton och aviseringssmallar. "Sök medan du skriver" vid katalogsökning. Mikromarcs meddelandefunktion skickar alla typer av meddelanden (e-post, SMS och brev) på samma gång. Enklare att katalogisera egna poster. Inköpsfunktionen skiljer på beställt och inte beställt. Smidig integration mot LIBRIS fjärrlån. Tidsbesparande hämtning av poster från LIBRIS.

Upplev skillnaden med ett smartare och smidigare bibliotekssystem

Kontakta oss så berättar vi mer om Mikromarc 3 och hur ditt bibliotek kan spara pengar och få ett modernt system redan i dag.

Bibliotekscentrum

Reveljgränd 7 ■ 352 36 Växjö ■ Tel 0470-532 530 ■ www.bibliotekscentrum.se

Biblioteket är hjärtat i undervisningen

De flesta friskolor har inte ett eget bibliotek. Men Backatorpsskolan i Göteborg är ett av undantagen. Här beskrivs biblioteket som undervisningens hjärta.

AV CARL-MAGNUS HÖGLUND

FOTO: CARL-MAGNUS HÖGLUND

– Biblioteket är ett hjärta i undervisningen. Vi har skönlitteratur, faktaböcker och datasal. Här kan eleverna forska och lära mer, säger Susanne Lundberg, IT-pedagog och bibliotekarie på Backatorpsskolan.

– JAG ÄLSKAR VERKLIGEN BÖCKER. Jag är här jätteofta. Biblioteket är den plats jag känner mig mest säker i, säger Emma Illic i klass 4.

Hon och hennes kompisar har precis haft en lektion om upphovsrätten i datasalen, som ligger i anslutning till biblioteket, och stannar kvar en stund för att prata med mig. Emma berättar att det var skräckböcker som väckte hennes intresse för böcker och visar bibliotekets hylla med skräck- och spökböcker. Här finns ett par hyllmeter som matchar just hennes intresse.

På Backatorpsskolans bibliotek finns det nästan 12 000 titlar. Det ursprungliga beståndet skänktes av föräldrar – skolan är ett föräldrakooperativ – och därefter har det byggts upp successivt.

Inköp av nya titlar görs alltid tillsammans med eleverna. Dels för att de ska tränas i den demokratiska processen, dels för att det gör dem mer motiverade att läsa

böckerna. Det har gjort att eleverna ser biblioteket som sitt eget. De hittar snabbt olika typer av böcker och tycker att det är roligt att välja vilka de ska låna hem.

– Då läser jag alltid först på baksidan och sedan läser jag kanske några sidor i början, säger Danilo Djilas.

Vad lär ni er av att läsa?

– Man blir bra på att läsa. Man ser hur orden stavas och får in det i hjärnan, säger Emma Illic.

Dessutom går det att leka i biblioteket. Emma och hennes kompis Jasmine drar med mig in i sagorummet. Här får de sitta på stubbar runt tända ljus och lyssna på högläsning och i skåpet finns det ett inlåst troll! Fantasins skenar snabbt även hos fjärdeklassare.

– Sagorummet är ett bra sätt att fånga eleverna – framför allt de yngre årskurserna och väcka deras intresse för litteratur. När ljusen är tända går de helt in i berätt-

telsen, säger Susanne Lundberg, som är skolans IT-pedagog och bibliotekarie.

Susanne Lundberg har jobbat på Backatorpsskolan i 17 år. Nästan lika länge som skolan har funnits. Den startades 1993 av en grupp föräldrar som var upprörda över att kommunen beslutat att inte placera en skola i det nybyggda villaområdet. Redan från början valde man att satsa på bibliotek. Skolans första rektor var engagerad i frågan och en av lärarna var utbildad bibliotekarie.

–Biblioteket är ett hjärta i undervisningen. Vi har skönlitteratur, faktaböcker och datasal. Här kan eleverna forska och lära mer. De använder uppslagsverk och hittar material på internet, säger Susanne Lundberg.

Förutom att Susanne Lundbergs tjänst till största delen är vikt till biblioteket avsätts cirka 15 000 kronor per år till inköp. Även den nuvarande rektorn tycker skolbiblioteket är centralt för skolarbetet.

–Det är jätteviktigt att barnen lär sig läsa. Det är grunden till att söka all slags kunskap. Om du inte kan läsa, söka kunskap och kritiskt granska källor står du dig slätt, säger rektor Inge Nije och fortsätter:

–Idag är det också allt färre föräldrar som läser för sina barn. Tv och dvd ersätter läsning i många familjer. Där måste vi vara en motkraft. Vi tycker att det lästa ordet är viktigt.

Både Inge Nije och Susanne Lundberg säger att skolbibliotek också är en resurs för de elever som har svårt för språket. Sagorummet, lättlästa böcker eller seriealbum kan vara en ingång till läsning. Samt att eleverna själva får vara med och bestämma inköp.

–Vi jobbar mycket med önskelistor. De får titta i Kulturrådets Bokjurykatalog och välja ut böcker. Det är ett sätt att väcka nyfikenhet, säger Susanne Lundberg.

Biblioteket är öppet hela skoldagen. Även när Susanne Lundberg inte är på plats. På det sättet är det också en plats att vistas på och eleverna kan själva låna böcker och skriva upp dem på en lista. Det har fungerat relativt smärtfritt genom alla åren.

–Det är på barnens ansvar. De vet att den dagen det inte fungerar låser vi dörren, säger Susanne Lundberg.

Idag är konkurrensen om eleverna mycket större än när Backatorpsskolan etablerades 1993. Rektor Inge Nije tror inte att någon förälder väljer skolan enbart tack vare bibliotek, men säger att det ger ett ”mervärde”.

Varför har ni varit så ensamma bland friskolorna att satsa på ett eget bibliotek?

–Många friskolor har en tuff ekonomisk situation. När vi startade 1993 och byggde upp biblioteket var det lite bättre ekonomiskt sett för friskolorna. I och med att vi är ett föräldrakooperativ har vi heller aldrig behövt dela ut några vinster till aktieägare. Alla våra pengar går tillbaka till barnen. De skolor som har vinstkrav kanske inte satsar på ett bibliotek i första hand, säger Inge Nije. ■

FAKTA/BACKATORPSSKOLAN

Föräldrakooperativ F-6-skola som startades 1993.

Har cirka 280 elever.

Biblioteket har 11 722 titlar.

Läsåret 2010/2011 lånades det ut 4 943 titlar från biblioteket.

Bibliotek sköts av en IT-pedagog och bibliotekarie. Utöver det satsas cirka 15 000 kronor/år på inköp.

← William Winter och Jonathan Wikström i Backatorpsskolans bibliotek.

FOTO: CARL-MAGNUS HOGLUND

Från ABC till 1,2,3

Härnösand är det första folkbiblioteket i landet som går över till Dewey från SAB-systemet. Användarna tycks uppskatta de nya hyllplaceringarna i det 800 kvadratmeter stora Sambiblioteket.

AV ÅSA EKSTRÖM

IBÖRJAN AV ÅRET beslöt Härnösands folkbibliotek att börja märka om nya vuxenfaktaböcker och placera dem enligt nummersystemet Dewey/DDC (Dewey Decimal Classification). En fördel är att folkbiblioteket är en del av Sambiblioteket där även Mittuniversitetets bibliotek och Länsbibliotek Västernorrland ingår. Anledningen till övergången är att LIBRIS slutar katalogisera enligt SAB-systemet och eftersom biblioteket tar sina fackposter från LIBRIS, fanns det ingen anledning att bromsa Deweytåget.

–Det fick ju bli så här eftersom också Mittuniversitetet (MIU) och LIBRIS gått över till Dewey. Det har fungerat rätt så smärtfritt eftersom vi gör det tillsammans med MIU. Våra låntagare verkar tycka att det är lättare att leta siffer-rader än bokstäver, säger bibliotekarien Eva Myrhage.

Hon är en av tre anställda bibliotekariers som katalogiserar och som har fått delta i en Deweykurs på KB i Stockholm. Övrig personal har fått en översiktlig duvning. Det är den svenska Web-Dewey/LIBRIS-versionen som Härnösandsbiblioteket använder sig av. En fördel för biblioteket är att i samma veva som nymärkningen skedde byggdes biblioteket om. Under sommaren har stora ytor frigjorts när hyllor och böcker har flyttats runt i biblioteket och fackavdelningar har delats eller slagits ihop. Sambibliotekets böcker är inte RFID-märkta eftersom högskolan satsat miljoner på databaser och elektroniska böcker. De flesta av Sambibliotekets böcker har nu hittat fram till sina nya placeringar. Men Eva Myrhage menar att det nog kommer att vara smärörigt en längre tid framöver.

–Det tar nog fem år innan vi är färdiga med detta uppdateringsarbete. Om vi nu någonsin blir färdiga, säger hon och skrattar.

Att Eva Myrhage är konstnär i botten kanske bidrar till att hon i större utsträckning än andra står ut med en viss oordning – eller ska man kalla det kreativt kaos? Biblioteket har en fördel av att ha använt LIBRIS-poster sedan en tid tillbaka. 80 procent av den utländska litteratur som köps in till forskningsbiblioteken har redan en Deweykod och man slipper klassificeringsarbetet kring dessa titlar. Eva Myrhage berättar att det jobbigaste i processen har varit att det rör sig om så stora omflyttningar att alla har tvingats tänka om för att placera korrekt. Det har väl blivit en Deweyuppställning enligt SAB-principen, säger hon. Det som har ändrats till Dewey är alla fackböcker för vuxna på svenska och skolspråk.

–Undantaget är alla biografier. Ijz, Dbz, Gz, Lz har samlats på biografier under klarspråk Biografier. Endast konstnårsbiografier, Ibz, står för sig samt fotografer. Noter, X, låter vi just nu stå kvar på X – nyinköpt eller inte, säger Eva Myrhage.

–Alla böcker som tidigare var placerade under C hittas idag under 200. Vi avvaktar där och märker bara om nyinköpen till Dewey eftersom det är en så samlad avdelning och som LIBRIS dessutom inte konverterat än, berättar hon vidare.

Barnböcker klassificeras ännu enligt SAB-systemet och barnfakta under ämnesord. Det gäller även LL-böckerna. Sambiblioteket har BURK-poster för all skönlitteratur, ljudböcker, talböcker och utländsk litteratur och LIBRIS-poster för all facklitteratur oavsett om det rör sig om barn- eller vuxenböcker. Behöver något dessutom katalogiseras är det fullt möjligt att göra det i LIBRIS.

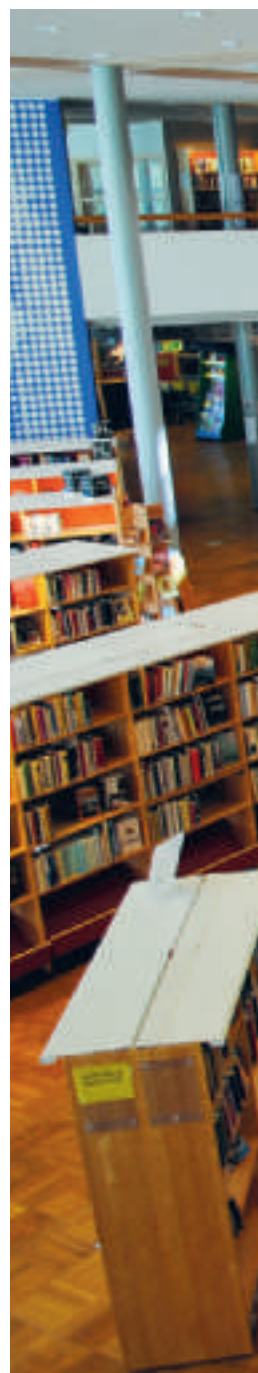
–Så i princip är det de poster vi tar från LIBRIS som också får hyllplacering enligt Dewey om böckerna är för vuxna.

–Det är för tidigt att uttala sig om nackdelar förutom att vi har tappat all tyst kompetens. SAB satt i ryggmärgen. 10 siffror är inte lika lätt att tolka. Än har vi inte förstått den grundläggande logiken.

Samtidigt konstaterar Eva Myrhage att systemen i grunden egentligen är rätt likartade eftersom de är hierarkiskt uppbyggda, men filosofin är en annan. Som exempel nämner hon att under Konst & Teknik klassificerar man kläd-sömnad som 600 (Teknik) och lapptäcke som 700 (Konsthantverk). Å andra sidan finns det liknande exempel inom SAB, exempelvis blomman aster. Stötande är väl även hur tydligt amerikanskt snävt Dewey är i sättet att klassificera världen – Iran i periferin och västvärlden i fokus. Enligt Eva Myrhage verkar låntagarna följa siffrorna lättare än SAB-koden men hon understryker samtidigt att det enbart är en känsla.

–Vi har fortfarande inte fått upp alla knubbar och hyllgaveltexter. I diskarna har vi också översättningslistor. Allt detta gör vi ju i nära samarbete med MIU då vi ju är tätt lierade i Sambiblioteket.

När det gäller kostnader tror Eva Myrhage att det rör sig om 20 000 kronor hittills vad gäller etikettkostnader, skyltar, kurser osv. I ren arbetstid rör det sig nog om en halvtidstjänst för flera år framöver. Nästa på tur för en övergång till Deweysystemet är Sveriges depåbibliotek. ■

*"Det tar nog fem år innan
vi är färdiga med detta
uppdateringsarbete. Om vi nu
någonsin blir färdiga..."*

*Sambiblioteket i Härnösand
erbjuder numera
Deweymärkta böcker.
Många tycker att det är
enklare att leta siffrerader
än bokstäver...*

Ny ordning väckte protester

Samtidigt som Stockholms universitetsbibliotek märker om sina böcker enligt Dewey införs ett nytt hylluppsättningssystem som kritiseras hårt.

AV ÅSA EKSTRÖM

POETEN OCH MUSIKERN Gil Scott-Heron ska ha fått frågan om sina musikaliska förebilder. Han lär ha svarat att det han letar efter finner han inte under kategorier som jazz, soul, blues eller funk utan under etiketten blandat. Samtidigt är ju själva ordnandet och kategoriserandet en förutsättning för själva blandningen. Även oordning kräver en viss ordning. Den här historien får jag berättad för mig apropå nyordningen på Stockholms universitetsbibliotek.

Vid årsskiftet infördes Deweyssystemet som i praktiken syns enbart i den digitala bibliotekskatalogen. I det fysiska biblioteket märker man inte mycket av övergången till Dewey eftersom man där satsar på ett helt nytt hylluppsättningssystem. De gamla böckerna står

kvar ämnesvis i hyllorna medan alla nyinköpta böcker ställs i löpande accessionsordning. Biblioteket sorterar nyinköpta böcker i årssviter efter inköpsdatum och inte enligt ämnesordningen. Böckerna ställs alltså i nummerordning allteftersom de köps in oavsett ämne. Nästa år börjar man om och böckerna numreras vartefter som de blir tillagda.

”Detta innebär att man inte längre kommer att kunna gå till en hylla och hämta en bok utifrån det ämne man söker, eller efter den författare man söker. Varje gång man ska ha en bok tvingas man söka i den digitala katalogen för att få veta vilket nummer boken har, om det inte gäller en gammal bok som står kvar på efternamn i det gamla systemet. Möjligheten att gå till sin hylla för att ’browsa’, dvs slumpvis titta bland böcker för att få idéer eller hitta nya infall, försvinner helt. Bibliotekens ledord som ’användarvänligt och enkelt’ verkar vara tomma ord”, skriver Jonas Eklund studentmiljösekreterare vid Stockholms studentkår.

En del studenter har efterlyst att de vill bläddra i böckerna för att avgöra om de vill låna dem. Dessutom

Ny hylluppställning har väckt protester hos studenterna på Stockholms universitetsbibliotek.

FOTO: ORASIS

riskerar årssviterna att sänka statusen hos mindre och nyare forsknings- och utbildningsområden, menar kritikerna. Den digitala katalogen erbjuder författarnamn, titel och ISBN-nummer, vilket gör att alla böcker måste sökas individuellt och hämtas på olika platser för att samma behov ska tillgodoses. Flera prefekter vid humanistiska fakulteten står bakom en protestskrivelse som lämnats till biblioteksledningen. Det har resulterat i möten med bibliotekspersonalen. En dialog som varit fruktbar, anser Leif Friberg, avdelningschef för samlingsbyggnad vid UB och den som ytterst ansvarar för förändringen.

– Vi har i lugn och ro fått förklara för studenter och forskare varför vi infört detta nya system och då blev det en större förståelse för förändringen. När man söker i den digitala katalogen får man träffa på allt, även e-böckerna. I framtiden kommer även tidskriftsartiklar och databaser att finnas sökbara i samma katalog, säger Leif Friberg.

82 procent av bibliotekets inköpsbudget går till e-resurser. Därför tycker Leif Friberg att det är rimligt att man satsar på dessa. Samtidigt medger han att det nya hylluppsättningssystemet också handlar om ekonomi. Man har valt att prioritera en hylluppställning i numerordning för att slippa dra ned på inköp av böcker och e-resurser eller personal.

– Vi kan lättare planera, flytta och gallra samlingarna genom att ha dem i årssviter. Det förenklar även magasinering.

Leif Friberg säger att han är förvånad över de starka

reaktionerna och att så många anser att det är en omväg att gå via datorn för att låna. Han menar att det i dagens tvärvetenskapliga tider inte är så enkelt att man direkt kan hitta en bok i ett ämne.

– Böcker sorterade på ämnesord som "modevetenskap" och "postmodernism" innebär inte automatiskt att de går att hitta i en ämnesbaserad hylla idag.

Beträffande kritiken mot att det inte går att hitta "fynd" i årssviterna konstaterar han att det gör det visst. Han har själv gjort fynd. Trots protesterna mot det nya hylluppsättningssystemet säger han att det är trevligt att så många studenter och forskare trivs med att vara i biblioteket.

– Om vi ska vara självkritiska så kunde vi ha informerat bättre. Förankrat har vi gjort via Biblioteksstyrelsen där det finns representanter från alla fakulteterna, men vi borde ha satsat ännu mer på information utåt.

Inga Nyman Ambrosiani, bibliotekarie och avdelningschef för samlingsbyggnad, berättar att universitetsbiblioteket har 64 000 studenter vilket är dubbelt så många som för några år sedan.

– Vi satsar på att sy ihop det fysiska och digitala biblioteket och det är en stor förändring. Jag kan inte låta bli att dra paralleller till de arkitektursatsningar som har gjorts. Ljust, vitt, öppet och mycket glas – så ser de nybyggda biblioteken ut. Samtidigt är det ett faktum att studenterna i 20–25-årsåldern tycks föredra att kura ihop sig i någon vrå bakom en hylla. ■

"Möjligheten att gå till sin hylla för att 'browsa', dvs slumpvis titta bland böcker för att få idéer eller hitta nya infall, försvinner helt."

En ny höst – och vi hoppas förstås på regn.

Det är inte bara vårt utseende som är nytt inför hösten – vi har en massa nya och spännande titlar att bjuda på också. Så njut av höstrusket från soffan med Jonas Jonassons succébok *Hundraåringen* som klev ut genom fönstret och försvann eller spendera en regnig eftermiddag med *Den sista häxan* som sällskap. Annars kan du ägna en och annan kulen kväll åt att läsa allt om graffiti, klotter och gatukonst i *Graffiti's historia*.

Läs mer om höstens nyheter och beställ på www.ll-forlaget.se.

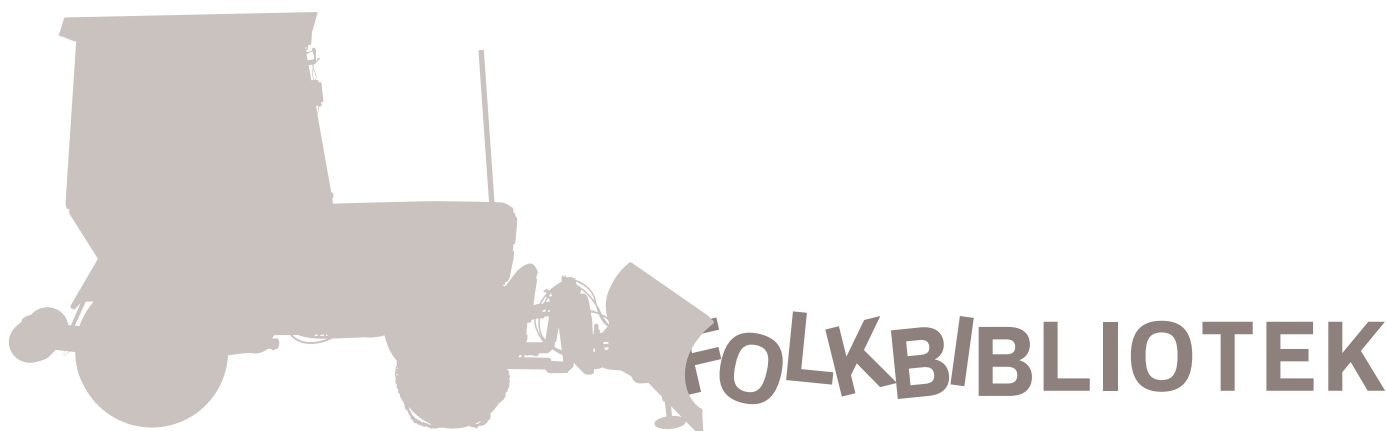
Nu bloggar vi lättläst!
www.ll-forlaget.se/blogg

Nedmontering av folkbiblioteksverksamheten?

Mellan åren 2009 och 2010 stängdes 45 biblioteksfilialer, 2 miljoner medier "försvann" och den kommunala biblioteksverksamheten dränerades på personal – över 200 färre anställda i folkbibliotekssfären. Årets preliminära folkbiblioteksstatistik är på många plan alarmerande.

AV HENRIETTE ZORN

MAN SKA AKTA sig för stora ord men det som pågår och har pågått sedan början av 2000-talet börjar alltmer likna en slakt av folkbiblioteksverksamheten i Sverige.

Sett ur ett längre perspektiv har 200 bibliotek försvunnit under en tioårsperiod. Bara under ett år, mellan 2009 och 2010, lades 45 biblioteksfilialer ned. Under samma period sjönk också antalet biblioteksmedier, dvs böcker, tidskrifter, cd-skivor etc med totalt 2 miljoner!!! (men e-böckerna ökade).

Och när filialer försvinner påverkar det även antalet skolbibliotek eftersom de i vissa fall varit integrerade med de filialer som försvunnit. Cecilia Ranemo på KB som ansvarar för statistiken, bekräftar att det bland de 45 nedlagda filialer i den senaste statistiken finns ett antal som var integrerade med skolbibliotek. Går man till statistiken ser man att det 2009 fanns totalt 50 huvudbibliotek och 490 filialbibliotek som var integrerade med skolbibliotek. 2010 har andelen huvudbibliotek integrerade med skolbibliotek ökat med fem till 55 medan motsvarande andel filialbibliotek (integrerade med skolbibliotek) sjunkit med 27 stycken till 463.

45 filialer nedlagda – samtidigt ökar antalet "övriga utlåningsställen" med över 1000 till närmare 2000 mellan rapporteringsperioderna 2009 och 2010. Hur ska man förstå det? Är det här tvättstugebiblioteken, böcker på simmet och alla andra lösningar som har nå-

gon form av bokutlåning syns...? Hur som helst verkar dessa mindre serviceställen plötsligt växa som svampar ur jorden. Inget ont om dem men är det detta som ska föreställa vara framtidens biblioteksverksamhet?

I takt med att bibliotek försvinner minskar förstås också antalet anställda – i statistiken för 2010 med anmärkningsvärda 200 sedan 2009, 229 stycken för att vara exakt.

–Det är väldigt många särskilt med tanke på att siffrorna för personal brukar ligga ganska stabilt i statistiken, säger Cecilia Ranemo.

–Det kan bero på en generationsväxling. Jag vet att det har varit många pensionsavgångar – det ser jag på de som lämnar in statistiken. Det har varit ovanligt många nya uppgiftslämnare eftersom de tidigare gått i pension. Men hur som helst, 200 är borta från folkbiblioteken och har de gått i pension så har deras tjänster inte återbesatts. Sedan är det klart att lägger man ner 45 filialer så måste det synas i statistikens personalsiffrorna...

Och det verkar som om den stora minskningen av anställda sker bland dem som i statistiken kallas "övrig personal", dvs servicepersonal och assistenter (se även notis på sid 40). 2009 uppgick antalet "övrig personal" till 2 720 medan motsvarande siffra för 2010 är 2 454. Enligt statistiken har antalet anställda utbildade bibliotekarier ökat under samma period med 15 stycken, till totalt 2 975.

Klart står: färre antal anställda ger service på färre antal ställen till en befolkning som bara växer. Och även om befolkningen inte växte skulle det göra liten skillnad ty en av de få ljuspunkterna (beroende på hur man ser på saken med hänsyn tagen till tidigare nämnda siffror) är att antalet aktiva låntagare och besökare i stort är oförändrat: 2009 liksom 2010 uppgick antalet fysiska besök på biblioteket till 67 miljoner – vilket fortfarande gör biblioteken till den mest besökta kulturinstitutionen i Sverige. Allt fler besöker också biblioteket via internet – statistiken ger tydligt besked om att de virtuella besöken ökar.

När det gäller antalet utlån finns även där förändringarna med en tendens till färre utlån: 1,8 miljoner färre utlån 2010 i jämförelse med 2009. Det stora undantaget är utlånen av e-böcker som visar en ökning med nästan 70 procent. Det låter mer dramatiskt än det är: e-bokslånen står för en ringa andel av den totala utlåningen 2010, knappt 0,7 procent. Motsvarande siffra för 2009 var å andra sidan knappt 0,4 procent. Kopplingen mellan utlån och utbud/efterfrågan är tydlig när det gäller e-böckerna. E-boksbeståndet ökade med 33 procent mellan rapporteringsåren 2009 och 2010.

Sedan 1 augusti i år Kungliga biblioteket ansvarig myndighet för Sveriges officiella biblioteksstatistik. Under åren har det funnits diskussioner kring tillförlitligheten i statistiken. Statistiken är tillförlitlig så till vida att den är jämförbar över åren inom den enskilda kommunen, säger Cecilia Ranemo. Hon säger också att det är ett visst sjå med att få in uppgifter från bibliotekssystemen, som inte alltid är idiotsäkra, och att det alltid finns en mänsklig faktor när det gäller inlämning av statistik. Det händer att någon har missuppfattat en definition eller gjort fel rent tekniskt genom att trycka på fel knapp när man vill få ut uppgifter.

– Jag kan ibland se när man bytt uppgiftslämnare eller när någon gått i pension att siffrorna kan se lite anorlunda ut, det kan vara att man har missat någon detalj. Men som regel är våra uppgiftslämnare väldigt noggranna. Upptäcker de fel ringer de i efterhand och korregerar. Till 99 procent är uppgifterna i statistiken riktiga.

Den folkbiblioteksstatistik som nu publicerats är preliminär. Slutliga tabeller samt en skriftlig rapport kommer i början av december – rapporten kommer även att inkludera forsknings- och specialbiblioteken samt sjukhusbiblioteken.

Den uppdaterade statistiken kommer, så vitt Cecilia Ranemo kan bedöma, inte avvika dramatiskt från den preliminära.

– Varför jag menar att den här statistiken är preliminär är för att jag inte hunnit göra alla uppdateringar i alla celler – det är väldigt många celler i en sådan här statistik. Sedan vi publicerade den preliminära statistiken har det kanske kommit in 15 olika rättningar – mer än så är det inte och det har handlat om rättelser i enstaka celler. I den uppdaterade versionen kommer det inte att vara några stora förändringar.

Nästa insamling av biblioteksstatistiken avseende 2011, startar i januari 2012 och då kommer också landets skolbibliotek att tillfrågas. ■

FORSKNINGS-BIBLIOTEKEN I SIFFROR

Också den preliminära statistiken för forskningsbiblioteken är publicerad men kommer i en uppdaterad version i början av december.

Den preliminära statistiken för 2010 som även rymmer tabeller som visar utvecklingen sedan 2002 visar bl a:

- att både antalet e-bokstitlar och e-tidskrifter ökar kraftigt. Den sammanlagda tillgången till antal titlar och seriella publikationer har nästan dubblats sedan 2002 och det är e-publikationerna som står för den ökningen. Inköpen av tryckt material minskar.

- att det nu finns tillgång till närmare en halv miljon titlar periodika i tryckt eller elektronisk form vid de svenska forskningsbiblioteken.

- att det sammanlagt finns 50 miljoner fysiska medier i forskningsbibliotekens samlingar.

- att framför allt den elektroniska användningen vid forskningsbiblioteken ökar – allt ifrån antal elektroniska besök, sökningar, framtagna fulltextdokument och e-böcker ökar. Detta syns också i utgifterna, närmare 80 procent av mediakostnaderna går nu till de elektroniska mediainköpen, som är kostsamma.

- att antalet fysiska besök – trots den elektroniska utvecklingen – ligger på en i stort sett oförändrad nivå. År 2010 gjordes omkring 12 miljoner fysiska besök vid de 76 bibliotek som besvarat undersökningen. De svenska forskningsbiblioteken inkluderar universitets- och högskolebibliotek, nationalbiblioteket samt specialbiblioteken.

- att personalstyrkan ökar, antalet serviceställen minskar liksom de totala driftkostnaderna.

POST

Vår klassiker POST A4 bok- och tidskriftshylla. Tillverkad i Sverige

lillianöbergdesign

Tel +46 40 23 23 99 +46 706 706 449
info@lillianoberg.com www.lillianoberg.com

Boom för e-boken – och ändå inte

Samtidigt som allt fler bibliotek begränsar utlåningen av e-böcker, konstaterar e-boksutredningen att e-boken inte riktigt slagit igenom i Sverige.

AV ÅSA EKSTRÖM

DE FLESTA ÄR väl eniga om målet att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter för att minska den digitala klyftan. Så nu gäller att gå från ord till handling. Men e-boksutredningen "När kommer boomen? En kartläggning av e-boken i Sverige ur ett biblioteksperspektiv" som Svensk Biblioteks-förening och KB gjort, visar att Sverige har en svag e-boksmarknad.

Många är de som hävdar att e-bokens format är överlägset. Kurslitteratur och läromedel som exempelvis Körkortsboken som ofta uppdateras, behövs inte längre som pappersbok. Enligt Svenska Förläggareföreningen står försäljningen av e-böcker för en och en halv procent av den totala bokförsäljningen i landet. I USA står e-böckerna för en tiondel av bokmarknaden och försäljningen av e-böcker ökar. Det intressanta i sammanhanget är att de brittiska och amerikanska förlagen tar

en allt större andel av marknaden i Skandinavien. Frågan är om de svenska aktörerna hinner vakna innan det är för sent för att tjäna pengar på e-boken.

Universitets- och högskolebiblioteken använder sig av e-publicering och e-tidskrifter dagligen och har ett visst försprång när det gäller e-böcker jämfört med övriga bibliotek. Men även forskningsbiblioteken har problem med olika tekniska lösningar och plattformar som försvårar det praktiska användandet. Och de elektroniska mediainköpen är kostsamma – närmare 80 procent av forskningsbibliotekens mediakostnader går nu till elektroniska inköp, enligt forskningsbiblioteksstatistiken för 2010.

Om samtliga läromedel för grund- och gymnasieskolan skulle ersättas med e-böcker skulle å andra sidan kostnaderna minska beträffande hanteringen av pappersböckerna. Skolbiblioteken skulle samtidigt kunna få mer tid till att ge professionell handledning i informationssökning. För folkbibliotekens del har e-boken inte slagit igenom på bred front. En naturlig förklaring till det är att e-böcker på bibliotek kostar mer än det smakar och att läget är

låst på marknaden. Författare, förlag och distributörer av e-böcker saknar idag ekonomiska incitament och fungerande affärsmodeller som kan driva marknaden framåt, konstaterar e-boksutredningen. Det saknas strukturer för att e-bokens roll ska utvecklas och med strukturer menar utredningen: "...en kritisk massa av titlar tillsammans med affärsmodeller och läsverktyg som ger enkel tillgänglighet till en för alla parter acceptabel kostnad". I detta ingår också en ny roll för biblioteken. Den bör biblioteken själva utforma och det handlar antagligen om olika lösningar beroende på bibliotekstyp.

Ett stridbart ämne är ersättningen. Författarförbundet anser att författarna vill ha betalt för sin berättelse medan förlagen anser att de i princip har rätt att ge ut berättelsen i vilka format som helst. Ett centralt ramavtal saknas idag vilket innebär att förläggarna kan hålla ersättningsnivåerna nere. Författarförbundet är djupt kritiskt till många av de avtal som används för

”

Frågan är komplicerad och man gör det enkelt för sig om man avfärdar det hela med att e-böcker inte är populära i Sverige.

e-boksrättigheter i dag. De är ofta snåriga och svårtolkade, låser in rättigheter utan någon som helst skyldighet för förlaget att tillgängliggöra verket – inte minst är ersättningsnivåerna rena fantasisummor, om de alls finns med.

Svensk Biblioteksförbund menar bl.a. att utlåning av digitala böcker ska omfattas av bibliotek ersättningen.

Biblioteken betalar idag 20 kronor för varje utlånad e-bok. Avtalet gör det alltså dyrt att låna ut försäljningsframgångar, medan det är billigare med böcker som sällan lånas. Biblioteken har idag inte heller tillgång till alla de titlar som ges ut som e-böcker. Orsaken är att förlagen av ekonomiska skäl bestämmer vilka titlar biblioteken ska få tillgång till. Det finns en rädsla för att viljan att köpa e-böcker minskar om det blir alltför lätt att låna.

Dagens system innebär svårigheter för biblioteken att budgetera för e-boksutlåningen. På flera håll i landet har biblioteken begränsat utlåningen av e-böcker. Bland annat i Hässleholm, Helsingborg och Göteborg har man infört ett tak för antalet e-bokslån. Även i Skellefteå och Umeå har biblioteken tvingats till att begränsa e-boksutlåningen av ekonomiska skäl. I Skellefteå får varje användare låna max tre e-böcker i månaden.

Av förklarliga skäl lånas det heller inte ut så många e-böcker när folkbiblioteken kanske ser sig tvugna att skylla mer diskret med de dyra e-böckerna på tex hemsidan. Frågan är komplicerad och man gör det enkelt för sig om man avfärdar det hela med att e-böcker inte är populära i Sverige.

E-boksutredningen konstaterar att om biblioteken ska kunna hantera både e-böcker och fysiska samlingar kommer det att krävas stora budgetmässiga och organisatoriska omstruktureringar. KB kan som samordnande myndighet bidra till att skapa möten mellan bokmarknadens olika aktörer. För bibliotekens del är det viktigt att nationella satsningar görs för att digitalisera samlingarna. KB kan spela en central roll i digitaliseringen av äldre material. I och med att KB också har hand om LIBRIS är en samlad katalog för e-böcker något som är önskvärt.

Men i de kommersiella segmenten rullar e-bokståget på – med eller utan bibliotek. I Sverige var Billingska bokhandeln i Höör pionjär (juni 2011) med sin e-boksbutik där både e-böcker och läsplattor säljs. Och i slutet

av oktober öppnade e-bokhandeln/sajten ”dito” som i dagsläget erbjuder 2 000 e-böcker och mp3-titlar. Bakom sajten står KF Media, Bokus och Akademibokhandeln. De bägge e-boksbutikerna har samma leverantör, Elib. Samtidigt kommer bägge att erbjuda 100 000 engelskspråkiga titlar under november... ■

Mer ur e-boksutredningen

Utredningen konstaterar att KB kan spela en roll genom att skapa förutsättningar för möten mellan aktörer på e-boksområdet, där samtal kan föras både om samarbeten kring och utveckling av e-boken.

KB kan bidra med kompetens när det gäller konsortiebildningar och vara en aktiv part i utformningen av nya affärsmodeller.

KB kan stimulera digitalisering inom bibliotekssektorn i samarbete med andra aktörer på e-boksområdet och ta fram standarder för digitala format – mediafiler och metadata.

KB kan tillhandahålla en samlad katalog där e-böcker och äldre digitaliserade böcker kan sökas fram och presenteras på ett ändamålsenligt sätt.

KB kan utveckla samordnade initiativ för att främja Open Access-publicering av vetenskapliga monografier.

BiblioteksGUIDE för webben

WAGNER

www.wagnerform.se

Han vill skapa en organisation för framtiden

Stockholms universitetsbiblioteks nye överbibliotekarie, Wilhelm Widmark, är överraskad över att jobbet var roligare än han trodde. Bibliotekets lokaler ska byggas om och själv talar han om vikten av att också bygga själva verksamheten.

AV MARIELOUISE SAMUELSSON

DET VAREN ren slump som gjorde att Wilhelm Widmark valde bibliotekarieutbildningen. Han hade läst länge vid Uppsala universitet, "olika ämnen inom humaniora och samhällsvetenskap". Efter hand kom insikten att det var dags att knyta samman ämnena, för att i framtiden kunna få ett jobb.

Han trivdes i universitetsmiljön. Han upptäckte att bibliotekarieutbildningen fanns i Uppsala men hade fram till dess inte haft en tanke på att bli just bibliotekarie.

Efter avslutad utbildning var det inte heller biblioteksvärlden han först sökte sig till. Istället inledde han yrkeslivet med ett halvår på Lycos.se, det vill säga den svenska delen av sökmotorgiganten Lycos.

– Men sedan kom IT-kraschen i början av 2000-talet och jag anslöt mig till DIK:s "korta jobbpool", vilket ledde till ett vikariat på Stockholms universitetsbibliotek.

Det är alltså tio år sedan. Om du jämför det SUB som du kom till år 2000 med det SUB där du nu är överbibliotekarie?

– Det är enorm skillnad, förändringarna har också gått oerhört fort, särskilt de senaste åren. Jag har dessutom varit med och drivit på förändringar för att SUB ska vara ett av de universitetsbibliotek som följer med sin tid.

Den mest påtagliga förändringen är inte oväntat det Wilhelm Widmark sammanfattar som "den digitala revolutionen", övergången från det tryckta beståndets dominans till det elektroniska.

– En god illustration till den övergången är att det elektroniska materialet utgjorde tjugo procent av förvärvet när jag började på SUB. Idag är förhållandet mer än omvänt – nu utgör elektroniskt material cirka 85 procent av förvärvet.

Innan Wilhelm Widmark blev överbibliotekarie var han chef för avdelningen för e-resurser, men han betonar att det inte enbart är ämneskunskaperna från den avdelningen som gör honom kvalificerad att leda hela bibliotekets verksamhet.

– Jag har också ledarskapsmeriter, har gått flera ledar-

skapsutbildningar och vet att jag kan leda en organisation. Jag är också road av ledarskapsfrågor.

Intresse för frågorna väcktes under en ettårig kurs vid Stockholms universitet, "Nyfiken på ledarskap".

Stig Strömholm, professor i civilrätt och en gång rektor vid Uppsala universitet, har jämfört ledarskapet vid ett universitet för "konsten att valla katter", hur är det då att leda ett universitetsbibliotek?

– Bibliotek har inslag av den akademiska kulturen som av tradition innebär att det kan vara svårt att leda individualister. Men ett lärosätesbibliotek är mera som en vanlig arbetsplats, där alla har en tydlig bild av organisationen, av vem som gör vad och vem som är chef.

Apropå akademien, hur är bibliotekets position och status inom universitetet? Har de senaste tio åren inneburit förändringar också i förhållande till övriga SU?

– Under den här tiden har forskarna mer eller mindre försvunnit från det fysiska biblioteket. Samtidigt har vi fått nya uppgifter inom vår forskarservice. Open Access-publicering och bibliometri innebär att vi arbetar närmare forskarna, säger Wilhelm Widmark som beskriver samarbetet med rektor och övrig universitetsledning som "våldigt gott".

På frågan om hur det är att bli chef över tidigare kolleger påminner Wilhelm Widmark om att samma sak gällde när han blev chef för avdelningen för e-resurser.

– Jag är alltså van att kliva upp och bli chef. En fördel är att man känner verksamheten och därmed får en snabbare start än den som kommer utifrån.

Han ser det inte som något bekymmer att vissa anställda förordade en annan sökande som överbibliotekarie.

Han menar snarare att det vore konstigt om alla var helt överens om ett och samma namn och tror att en del av missnöjet berodde på att universitetsledningen inte hade informerat fackliga företrädare innan man gick ut och meddelade vem som fått jobbet.

– Men det är viktigt för mig att visa att jag som tidigare varit chef för en avdelning, nu har blick för hela biblioteket. Mitt stora projekt som jag påbörjade när jag till-

trädde är att ha samtal med samtliga 130 medarbetare.

När denna intervju görs har han hunnit med två avdelningar och cirka 50 personer och räknar med att vara färdig till jul.

Finns det något som redan nu har gjort särskilt intryck på dig, under medarbetarsamtalen?

–Ja, att det är så oerhört många här som verkligen brinner för SUB och för sitt jobb.

Han berättar vidare att han som nytillträdd överbibliotekarie också har initierat tre olika ”översynsprojekt”, som innebär att tre grupper har utarbetat förslag för hur SUB i framtiden ska arbeta med information, förvärv och med IT-frågor samt e-resurser.

Förslagen behandlas just nu i bibliotekets ledningsgrupp och detta ska resultera i att konkreta förändringar presenteras före jul. Redan nu vet Wilhelm Widmark att SUB kommer att arbeta mer offensivt med ”strategisk information”.

–Vi måste få ut information om våra olika tjänster till forskare och studenter. Det handlar inte om mera information, utan om att vara just strategisk. Forskare vill exempelvis inte ha mängder av information hela tiden, utan när de behöver.

Men även om översynsprojekten berör stora delar av SUB:s verksamhet kan man, enligt Wilhelm Widmark, inte tala om någon omorganisation.

–Vi omorganisera oss för ungefär två år sedan till att arbeta enligt processtyrning och det ligger fortfarande som grund för bibliotekets organisation. Vi arbetar redan bra, översynen gör vi för att se om vi kan bli ännu bättre. Jag vill bygga biblioteket som en organisation för framtiden.

Byggandet sker också bokstavligt. Snart startar det stora ombyggnadsprojektet som beslutades före Wilhelm Widmarks tillträde som överbibliotekarie.

–Vi ska få in mera ljus, vi ska öppna upp korridorer och få arbetsrum som är anpassade till den nya organisationen.

Med tanke på de förändringar som skett sedan år 2000, hur föreställer du dig SUB:s utveckling de kommande tio åren? Vilka möjligheter och vilka risker finns det?

–Det jag vill se är att vi verkligen visar att vi främjar forskningen. Den stora faran för SUB liksom för andra universitetsbibliotek, skulle vara om verksamheten blir för introvert genom att man fortsätter med att mest ”bygga bibliotek” och därmed på sikt gör verksamheten umbärlig för forskarna.

–I värsta fall kan fakulteter i framtiden köpa service från annat håll än från universitetsbiblioteken.

Men det är ett pessimistiskt scenario. I dagsläget är Wilhelm Widmark inte orolig, biblioteket är i alla avseenden en central plats på campus och påfallande fullt av studenter.

Är det något som har överraskat dig i det nya jobbet?

–Att det är så roligt, faktiskt mycket roligare än jag trodde. ■

Intresset för ledarskapsfrågor väcktes under en ettårig kurs vid Stockholms universitet, ”Nyfiken på ledarskap”, berättar Wilhelm Widmark, ny överbibliotekarie vid Stockholms universitetsbibliotek.

Vad kan forskning i biblioteksarbetet vara?

– För KIB:s räkning handlar evidensbaserat arbete främst om ett förhållningssätt i det dagliga arbetet, menade Lotta Haglund som deltog på Svensk Biblioteksförnings forskardag.

Det har de senaste åren funnits en del konflikter kring vilket begrepp och vilka metoder som ska användas när biblioteken inkluderar forskning i praktiken. Svensk Biblioteksförnings forskardag i höstas öppnade för mer generösa tolkningar.

AV ANNA KÅRING WAGMAN

HUR KAN MAN arbeta med forskning i den praktiska biblioteksverksamheten? På Svensk Biblioteksförnings forskardag 2011 visades flera konkreta exempel på hur bibliotek har arbetat med forsknings- och kunskapsspridning: tidskriftsklubbar, aktionsforskning, forskningscirklar, forskning i ledarskap, m.m. Förhoppningen var att ge redskap och inspiration för den som vill starta en process på den egna arbetsplatsen.

Svenska bibliotek har länge arbetat med att ta till sig forskning i det verksamhetsutvecklande arbetet. Ett exempel är GÖK-projektet på 1990-talet, ett annat Leka, språka, lära som pågått sedan början av 2000-talet.

På senare år har det utvecklats en särskild metod för att arbeta med forskning, EBLIP (Evidence Based Library and Information Practice), med rötter i USA och

Storbritannien. De evidensbaserade metoderna började utvecklas inom den medicinska sektorn i USA på 1990-talet, och var ursprungligen ett sätt att säkerställa att läkare fattade rätt beslut. Arbetssättet spreds snabbt och utvecklades till en kunskapsbaserad praktik. Målsättningen var att överbrygga klyftan mellan forskning och praktik mer allmänt.

Andra sektorer som arbetat evidensinriktat är omvårdnad, socialtjänst, miljövard, bistånd, stadsplanering och kriminalvård, berättade sociologen Ingemar Bohlin som under forskardagen hjälpte till med att sätta in biblioteksbranschens forskningsarbete i ett vidare sammanhang.

Till de svenska biblioteken kom EBLIP-rörelsen för tio år sedan, berättade Lotta Haglund från Karolinska Institutets Bibliotek (KIB). Allra först ut på plan var

bibliotekarien Eva Alopaeus, som skrev en artikel om kunskapsbaserad biblioteksverksamhet i *DF-revy* 2001. KIB uppmärksammade metoderna i mitten av 00-talet. 2009 började KIB och Regionbibliotek Stockholm ge kursen Definitely, maybe eller Do the right thing. Samma år hölls också den femte internationella EBLIP-konferensen i Stockholm, där nästan 70 svenska deltagare slöt upp.

Anette Eliasson, numera bibliotekschef i Mölndal, delade på forskardagen med sig av sina erfarenheter från projektet "Synliggör biblioteket" och hur man där använt sig av forskning. I projektet använde man forskning bland annat inom områdena marknadsföring och användarstudier och man hade också en forskare knuten till sig. Ett syfte var att använda forskningen som utgångspunkt för en diskussion om skillnader och likheter mellan den egna verksamheten och forskningens resultat. I projektet stannade man länge i förberedelse- och frågefasen. Anette Eliasson menade att det på många sätt var plågsamt, men att det kan vara nyttigt att befinna sig i osäkerhet när ett projekt startas. Hon sammanfattade med att säga att forskningsanvändningen inte gjorde projektet lättare – men bättre.

Det har de senaste åren funnits en del konflikter kring vilket begrepp och vilka metoder som ska användas. Den internationellt använda EBLIP-metoden har kritiserats för att vara för strikt och formaliserad. Begreppet evidens har ansetts vara för naturvetenskapligt färgat för att vara användbart på en verksamhet som till stor del handlar om möten mellan människor. Ola Pilerot framhöll på årets forskardag att forskningen ska användas som ett underlag för utveckling, inte som ett bevis och pekade på att lärande sker när man deltar i sociala praktiker.

Anette Eliasson är en av dem som tidigare varit kritisk mot ordet evidens. En av hennes invändningar har just varit att evidensbegreppet ursprungligen kommer från det medicinska fältet och antyder att vi kan skaffa oss hårda "bevis" för vad som fungerar och inte.

– Några bevis har vi inte inom det biblioteks- och informationsvetenskapliga området och evidensbegreppet leder därför tanken fel. Vi kan aldrig säga att vi har bevis för det ena eller andra. Men att vi ska basera verksamhetsutveckling på den information eller kunskap vi har eller ta reda på det vi behöver, det är en självklarhet. Jag vill lyfta fram vikten av den kvalitativa forskningen och berättelser om bibliotek, säger Anette Eliasson, som föredrar att använda uttrycket "kunskap i handling".

Lotta Haglund, KIB, menar att evidensbegreppet håller på att förändras.

– Under de senaste tio åren har konceptet utvecklats i artiklar, konferensbidrag och böcker, från en indivi-

”

Några bevis har vi inte inom det biblioteks- och informationsvetenskapliga området och evidensbegreppet leder därför tanken fel.

duell rigorös steg-för-steg-process, med fokus på att finna vetenskaplig information, till en mjukare, mer tillåtande syn på användning av alla sorters "evidens" i praktiken, berättar Lotta Haglund. Metoden har också gått från att vara en individuell till att bli mer av en kollektiv aktivitet.

På KIB har man sedan mitten av 2000-talet arbetat med att försöka tillämpa olika aspekter av EBLIP-metoden.

– För KIB har intresset för EBLIP-processen inneburit en förhöjd medvetenhet och delvis förändrad kultur när det gäller vikten av att använda vetenskapliga texter som underlag för beslutsfattande, och delvis också när det gäller att genomföra egna undersökningar av till exempel våra användares uppfattning om bibliotekets tjänster, säger Lotta Haglund.

– Men vi skulle inte definiera oss som ett bibliotek som arbetar evidensbaserat, och har inte i egentlig mening arbetat enligt den i litteraturen beskrivna EBLIP-processen. Vi menar att det för KIBS räkning främst handlar om ett förhållningssätt i det dagliga arbetet.

Lotta Haglund ställer sig frågan om EBLIP-begreppet är ett hinder eller en möjlighet när det gäller att intressera bibliotek för ett arbetssätt som inbegriper forskningsanvändning.

– Å ena sidan är invändningarna, och fördomarna mot EBLIP många. Och i vissa fall säkert berättigade, även om de ibland ter sig förlegade i ljuset av utvecklingen av EBLIP-konceptet, säger hon.

– Samtidigt ger just denna utveckling av konceptet upphov till frågan om det verkligen är nödvändigt eller befogat med etiketten? Vad skiljer egentligen det utvecklade EBLIP-konceptet från till exempel aktionsforskning i praktiken?

Forskardagen visade att det nu finns en mer generös inställning till att använda olika begrepp för att beskriva arbetet med att använda forskning i biblioteksarbetet. Kärnan är att man vill förnya och utveckla verksamheterna genom att ta till sig kunskap, oavsett om det kallas evidens, forskningsinformerat arbete, kunskapsbaserat arbete eller kunskap i handling.

Inom Svensk Biblioteksförning fortsätter arbetet med att skapa kontakt mellan forskning och praktik. Det sker bland annat genom forskardagar, en söktjänst för uppsatser på hemsidan, Månadens uppsats, det forskningsinitierande stödet och olika samarbeten med forskare och B&I-institutioner. ■

Kundtjänst för biblioteken

När stänger biblioteket i Bagarmossen? Hur laddar man ned en e-bok? Hur gör man omlån? Det är några av frågorna som den nyinrättade kundtjänsten vid Stockholms stadsbibliotek besvarar.

AV ÅSA EKSTRÖM

Medarbetarna som arbetar i Stockholms stadsbiblioteks kundtjänst: Maria Schrutz, Maria Bylund, Anne-Marie Evers, Ingrid Stening Soppela, Lena Törjas och Peter Eklund.

DET ÄR SÄKERLIGEN många som blir provocerade av namnet Kundtjänst. Biblioteksanvändare och låntagare har slutligen reducerats (eller upphöjts – beroende på hur man ser på saken) till kunder eller?

Men projektledaren Anne-Marie Evers menar att man inte lagt ner någon större möda på att få till ett mer passande namn.

–Eftersom de flesta människor vet vad det är för slags servicefunktion det handlar om när man säger kundtjänst, så får det heta så. Eventuell namnändring får komma senare. Än så länge är ju detta projekt på försök i åtta månader.

Bakgrunden till initiativet är att det sedan en tid tillbaka varit ett problem för stockholmarna att få ställa enkla rutinfrågor till bibliotekarierna. En förstudie som gjorts visar att bibliotekarierna är svåra att nå och att de med dagens arbetsbelastning inte hinner med att besvara relativt enkla frågor på telefon eller via e-post. Merparten av frågorna ställs på telefon, berättar Anne-Marie Evers.

–Bibliotekarierna försöker ta samtal men hinner helt enkelt inte när de samtidigt har besökare fram-

för sig som ska ha hjälp. Nu försöker vi att förenkla genom att man kan ringa ett telefonnummer eller mejla till en e-postadress där man kan få svar på allt som rör tjänster, öppettider och program på alla 43 bibliotek i Stockholm.

Sedan oktober har projektet varit igång och kundtjänsten får ungefär hundra samtal om dagen. Det handlar om såväl enkla rutinfrågor som andra mer komplicerade frågor. Inköpsförslag skickas vidare och gäller det tekniska frågor har kundtjänsten möjlighet att ta hjälp av Virtuella enheten vid SSB. Enligt projektledaren är det ovanligt många 80-talister som ringer och frågar om hjälp. Eftersom de ofta lämnar lånekortsnummer vet man att det inte enbart är pensionärer som vill ha hjälp, vilket man annars lite slentrianmässigt skulle kunna anta. Kundtjänsten är placerad i ett gammalt växeltelefonistrum på våning sex i huvudbiblioteket på Sveavägen. Medarbetarna i gruppen består av sex erfarna bibliotekarier med olika kompetens. En av dem har tidigare arbetat i KB:s kundtjänst.

–Vi i teamet har olika sakkunskap men redan nu märks det att vi fungerar som ett kreativt bollplank för varandra, konstaterar Anne-Marie Evers och berättar om en äldre dam som ringde och sjöng några rader för att få reda på namnet till en dikt.

En av medarbetarna konstaterade att damen var i 80-årsåldern, en annan talade med en äldre släkting som konstaterade att det var en sång, därefter hittades ett klipp på Youtube och melodin Gökvalsen var identifierad!

Rekryteringen av medarbetarna har varit en öppen process där intresserade har fått anmäla sitt intresse. Kommunikation är A och O inom SSB internt, menar Anne-Marie Evers. Nu hoppas man att det blir lättare för biblioteksanvändare att få svar på sina frågor dagligen mellan kl 9–19 och lördagar 11–16. Tanken är även att de lokala biblioteken ska avlastas för att istället kunna ägna mer tid åt besökarna på plats. Redan efter tre veckor med kundtjänsten kan personalen vid stadsbiblioteket konstatera att de överlag är nöjda med tjänsten. Bland annat har man uttryckt det som positivt att kunna hänvisa till ett telefonnummer eller till kundtjänstens hemsida när människor ringer.

På frågan om det finns något som man hittills inte kunna svara på, säger Anne-Marie Evers:

–Det kan jag inte ge svar på så här direkt. ■

MAXIMERA
UTLÅNINGEN

UNDERLÄTTA FÖR LÅNTAGAREN

BIKE BESÖKARVAGN

Liten smidig besökarvagn för det moderna biblioteket!

Besökarvagn i stål med två stycken trådkorgar i ställbar höjd.
Handtag i gummi för bra grepp. Levereras i platt paket.

1 495 kr exkl. moms

Nu fr **1.514:-**

Boktoppar

30% julrabatt på några av våra populäraste exponeringsställ. Se fler färgvarianter i vår nätbutik.

36020 Boktopp rund 35
Ord pris 2.163:- **Nu 1.514:-**

36045 Boktopp rund 50
Ord pris 2.369:- **Nu 1.588:-**

30%

Nu **3.500:-**

20%

Bokvagn Stockholm

Snällt julpris på en robust och omtyckt bokvagn. Så långt lagret räcker.

4395 Bokvagn Stockholm bok/röd

4400 Bokvagn Stockholm bok/vit

Ord pris 4.262:- **Nu 3.500:-**

Bokvagn Lappland

25% julrabatt på klassiska bokvagnen Lappland. Så långt lagret räcker.

4396 Bokvagn Lappland bok/röd

4397 Bokvagn Lappland bok/vit

Ord pris 3.940:- **Nu 2.955:-**

Nu **2.955:-**

Quattro Plus

Nätta exponeringstorn (fyrssidiga) för front-exponering av böcker, tidskrifter och AV-titlar som placeras i akrylhållare (tillbehör).

Finns i fem olika färger.

Höjd 1540 mm

4458 vit

4459 svart

4460 orange

4461 lime

4462 blå

Pris 5.420:-

25%

Nyhet!

Vad önskar sig ditt bibliotek i julklapp?

Aldrig har vi haft så många spännande och roliga saker för att göra ditt bibliotek mer upplevelserikt. Här är några exempel på nyheter och erbjudanden som både gör biblioteket och besökarna lite gladare. Många fler hittar du i vår nätbutik, www.eurobib.com. God Jul!

Nyhet! Bokvagn Halland Virrvarr

Ytterligare en ny version av suveräna bokvagnen Halland i laminat/plywood, denna gång i klassiska mönstret Virrvarr designat av Sigvard Bernadotte.

42167 Virrvarr laminat
Pris 3.895:-

Nyhet!

Nyhet!

Nyhet! Bilderbokslådor Plus

Våra nya roliga bilderbokslådor som stimulerar både läslust och fantasi! Kan du se hajen och draken?

4165 Great White

4265 Dragon

4465 Orange

4565 Wave

Pris 3.822:-

Nyhet!

Nyhet! Bokstöd med stopper

Förpackning om 10 st

3258 vit

3259 svart

Pris 296:-

Eurobib
direct

Nätbutik: www.eurobib.com Tel: 046-31 18 50 E-post: direct@eurobib.se

– Part of Lammhults Design Group –

Tredje rummet

Webb 2.0

Bokskogen

Kärnverksamhet

Kunskaps-
templet

Nya vägen

BIBLIOTEKET

Framtidsfrågor i fokus

Som en av flera utvalda studenter i biblioteks- och informationsvetenskap från hela världen, reste Maria Weman till Ungern för att presentera forskning och utbyta idéer under konferensen Bobcatsss.

AV MARIA WEMAN

BOB CATSSS ÄR EN konferens för och av studenter som läser biblioteks- och informationsvetenskap. Enligt Bobcatsss 2011:s hemsida är dess mål som följer: *Bobcatsss (...) tries to bring a dialogue between information specialists, employees of information and library departments, teachers and researchers in information and library sciences and tomorrow's professionals.*

I framföranden, interaktiva "workshops" och på posters presenterar studenter den forskning som de har genomfört som en del av sin utbildning. Jag själv deltog med en poster och vid förra årets konferens i Parma, höll jag ett framförande. Som arrangör står studenter från (i regel två) olika länder, men i år var det studenter från tre länder: Österrike, Ungern och Norge, som arrangerade. Szombathely, där årets Bobcatsss hölls, är Ungerns äldsta stad och ruvar på mycket historia. Men i slutet av januari förvandlades den till ett forum för framtidens utveckling i biblioteks- och informationsvetenskap då konferensens tema var "Hitta nya vägar". Det i sin tur var uppdelat i tre ämnen: Nya användargrupper, Biblioteket som social mötesplats/tredje rum och Nya arbetsmetoder.

De bidrag som tog upp ämnet "Nya användargrupper", beskrev heterogena användargrupper, tex personer med sinnesnedsättningar, allmänheten som universitetsbiblioteksanvändare, barn/unga och immigranter. Det var en välbehövlig påminnelse om bibliotekens framgångar i fråga om tillgänglighet men också om de utmaningar som återstår. Finns det till exempel intresse för fler kulturevenemang för blinda och döva? Vilka aktiviteter vill unga ägna sig åt på biblioteket? Hur framstår det för en utomstående användare att ställa en referensfråga i universitetsbiblioteket och hur stor del av forskningen som samlas där ska endast vara tillgänglig för universitetsanknutna? Är idén, som framfördes av en nybliven svensk, att välkomna alla nyinflyttade

med ett brev från biblioteket alls genomförbar? Det var bara några av de frågor som diskuterades.

Mest givande för mig av det som förmedlades ifråga om tillgänglighet var att alla användargrupperns önsningar och behov måste beaktas, att man inte ska vara rädd att förändra/anpassa sina bibliotek och att regelbunden utvärdering av fysiska rum och värderingar är viktigt. Historiskt har bibliotek trots allt fokuserat på samlingar medan de nu tar sig an utmaningen att sätta användarna i centrum.

Ämnet "Biblioteket som social mötesplats/tredje rum" tog bland annat upp fysiska egenskaper hos bibliotek, välkomnande attityder gentemot användare och vilka kvaliteter som folkbibliotek delar/inte delar/skulle kunna dela, med ett tredje rum i tex caféer och pubar. De viktigaste slutsatserna som drogs sammanfattades väl i anförandet om bibliotekens framtid som hölls av gästtälaren Ragnar Audunson, professor vid Oslo universitet och framstående forskare i biblioteks- och informationsvetenskap. Hans ansåg att idag går utvecklingen mot att "hela världen blir ett bibliotek och bibliotek har hela världen att vinna!". Detta innebär att bibliotekens omvärld ständigt förändras och att biblioteken måste förändras med den, förutsatt att deras tidlösa kärna av värderingar och mål bevaras. Så länge som människor är sociala läsare och bibliotek ett nav för alla grupper i samhället, finns det ingen anledning att frukta för bibliotekens framtid, enligt Audunson. Ämnet visade sig för övrigt vara viktigt för både bibliotekarier och användare och kan nog även fortsättningsvis ge upphov till debatt.

Ämnet "Nya arbetsmetoder" kretsade kring webb 2.0 och presenterade forskning om möjligheterna för bibliotek att utnyttja virtuella världar, som tex "Second life", biblioteksbloggar, sociala nätverk samt om den klyfta som kan finnas i attityd och kunskap mellan bibliotekarier och användare. Engagerade användare vill ha en mångsidig kommunikation med bibliotek men vad kan bibliotek satsa ifråga om resurser? Vad kan man åstadkomma med webb 2.0 om man har ett tydligt mål utifrån användarnas önsningar? Hur kan stigar kantas med fakta och antagandet av historiska karaktärer i digitala världar bidra till utbildning? Det var frågor som diskuterades livligt.

Flera slutsatser framstod för mig som aktuella och viktiga. Webb 2.0-funktioner är interaktiva verktyg och kan ge en god kontakt med användare om de inte endast utnyttjas som anslagstavlor. Användare i allmänhet vill framhäva sig själva, bli roade och träffa andra när de utnyttjar webb 2.0. Bibliotek måste erbjuda detta på sina Facebook-sidor, podstar och liknande.

Jag förväntade mig, och fann, intressanta och dynamiska diskussioner och många nya tankar och infallsvinklar på konferensen. Nu hoppas jag att biblioteken fortsätter att utnyttja och utveckla sin position som social och i det närmaste universell mötesplats, utnyttjar de fantastiska möjligheter som nya medier erbjuder och utvecklar sin kompetens i samlingsutveckling/position som "kunskapstempel". Jag genomförde ett par intervjuer för att få veta hur konferensen mottogs. Några arrangörer med ambitionen att få visa olika aspekter av ämnet var glada över att ha lyckats. Under själva arrangemanget hade kulturella samt språkliga barriärer skapat oväntade svårigheter och möjligheter. Arrangörerna reflekterade över att om man utvecklar fältet i takt med samhället, kan biblioteks- och informationsvetenskap och bibliotek blomstra. De deltagande bibliotekariestudenterna från Högskolan i Borås förväntade sig att se nya aspekter av sitt fält. De hoppas

att nya teknologier och serviceinriktade inställningar kommer att påverka bibliotekens utveckling. De vill att bibliotek ska ta vara på traditionell kompetens men utvecklas med ny kunskap. Ragnar Audunson hoppades att biblioteken fortsätter att utvecklas som mötesplatser för olika samhällsgrupper och intressen samt som universellt tillgängliga platser. Han ansåg att Bobcatss2011 höll god kvalitet jämfört med tidigare konferenser. Magnus Thorstensson, lektor vid Högskolan i Borås, som har besökt konferensen tidigare och sedan länge stöttat deltagande studenter i att uppnå goda resultat, var av samma åsikt. Studenternas engagemang och vitalitet gör att många återkommer till Bobcatss år efter år, menar han.

Under sitt tal under avslutningsceremonin beklagade Bobcatss grundare, Ruud Bruyns, att konferensen inte längre får lika mycket uppmärksamhet av kända gästtalare och att den har allt svårare att hitta sponsorer. Men han trodde ändå, i likhet med de närvarande, mycket på kraften i globala möten, forskningsutbyten och debatter. Det måste ses som Bobcatss syfte och lockelse. ■

Artikelförfattaren studerar biblioteks- och informationsvetenskap vid institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap i Borås.

MER INFO:

Om man är intresserad av Bobcatss kan man som student delta med ett bidrag och alla kan besöka Bobcatss som åhörare. Bobcatss2012, konferensens tjugoförsta jubileum, hålls i Amsterdam. För mer information se Bobcatss 2012s hemsida (<http://www.bobcatss2012.org/>) och bloggen av 2010 och 2011 års deltagare från Högskolan i Borås (<http://bobcatssblogg.blogspot.com/>).

AKTUELLT HOS FILMBIBLIOTEKET

vinterred 2011/2012

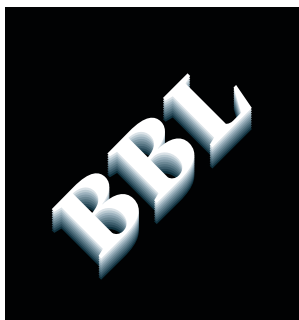
500 DVD BLU-RAY SPEL

Besök filmbiblioteket.se och gör din beställning redan idag.
Med risk för utförsäljning!

FILMBIBLIOTEKET / FILMDATA AB, Göteborgsvägen 19, 504 35, Borås
Tel. 033 - 22 52 30 Fax 033 - 44 44 66 filmbiblioteket@bonver.com

film biblioteket

Biblioteksbladet

Annonstaxa och utgivningsplan 2012

Biblioteksbladet, BBL, ges ut av Svensk Biblioteksförning och når alla bibliotekarier, chefer och inköpare på biblioteken. Upplaga TS 2010 4 500 ex.

FORMAT	SATSYTA	PRIS	NR	UTGIVN.DAG	ANNONSSTOPP
☐ Uppslag	420 x 280 mm	18 000:-	1	6/2	18/1
utfallande 420x280 mm + utfall 3 mm runt om			2	5/3	15/2
☐ 1/1-sida	182 x 254 mm	10 600:-	3	5/4	16/3
utfallande 210x280 mm + utfall 3 mm runt om			4	4/5	16/4
☐ 1/2-sida, (ligg.)	182 x 124 mm	7 300:-	5	21/6	30/5
☐ 1/2-sida, (stå.)	89 x 254 mm	7 300:-	6-7*	17/9	29/8
☐ 1/4-sida	89 x 124 mm	4 900:-	8	24/10	5/10
☐ 1/1-spalt	58 x 254 mm	5 200:-	9	21/11	1/11
☐ 1/2-spalt	58 x 124 mm	3 000:-	10	20/12	3/12
☐ 1/4-spalt	58 x 60 mm	1 500:-			
☐ 1/1-dubbelspalt	121 x 254 mm	8 500:-			
☐ 1/2-dubbelspalt	121 x 124 mm	5 200:-			
☐ 4:e omslagssida	182 x 213 mm	11 600:-			

*Temanummer om tidskrifter och mässnummer Bok & Bibliotek

Tillägg & rabatter:

OBS! Inget färgtillägg! Tillägg för begärd placering 10%. Tillägg för utfallande format 10%. Biblioteksbladet är befriat från moms & reklamskatt. Bilagor enl. offert. Rabatter enl. sep.offert.

Teknisk information

Digitalt material oss tillhanda senast 2 dagar efter annonsstopp.

Dokumentfiler i högupplöst PDF, Illustrator, InDesign eller Quark Xpress (med inkluderade bilder och typsnitt).

Vid lämning av annat material än ovan, v.g. kontakta Norra Skåne Offset.

Annonser:

Bo Eriksson
Knut Wallenbergsväg 35
133 34 SALTSJÖBADEN
Tel 08-717 43 55, 070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com

Materialadress:

Norra Skåne Offset
Att: Emma Svanefors
281 81 Hässleholm
Tel: 0451-74 50 16
Fax: 0451-74 50 31
emma@nsk.se

Dags att börja tala om kulturfarbrorn!

Fler män än kvinnor besöker och använder sig av biblioteket. Dessutom är nästan en tredjedel av besökarna födda utomlands. Det visar två undersökningar som gjorts i Stockholm.

AV ÅSA EKSTRÖM

LIKT FÖRETAG OCH myndigheter gör tex Göteborgs stadsbibliotek "kundundersökningar" sedan flera år tillbaka. Även Kulturhuset i Stockholm gör egna publikundersökningar. Stockholm stadsbibliotek vill inte vara sämre och har därför frågat stockholmarna om deras synpunkter på biblioteksverksamheten. Under två perioder, maj/juni och augusti i år, har enkäter delats ut till användarna vid de 43 biblioteken. Därefter har 8 812 besvarade enkätsvar samlats in och analyserats. Bibliotekarien Maria Telenius, ansvarig för undersökningen, berättar att SSB valde undersökningsföretaget Markör för uppdraget. I kravspecifikationen tydliggjorde man att SSB har lojala "kunder" som ofta är nöjda med bemötande och service. Bibliotekarier på varje enskilt bibliotek delade ut enkäten till biblioteksbesökare.

–Vi ville veta om vi gör rätt saker. Om verksamheten är tillräckligt bra? Hur ska vi mäta effekter? Allt för att få underlag till förbättringar som kan göras, och som är nödvändiga när det gäller planeringen för framtidens verksamhet. Men även för att vi bättre ska kunna se styrkan i vår egen verksamhet.

När det gäller könsfördelningen bland dem som besöker biblioteket, visar resultatet i enkäten att det är fler män än kvinnor, 61 procent jämfört med 39 procent. Generellt sett är kvinnor mer svarsbenägna i den här typen av undersökningar, oavsett metod och miljö. Markörs slutsats i det här fallet är att männen faktiskt är mer frekventa besökare på biblioteken.

–Männen stannar en längre tid och besöker oss oftare eller? Vi måste följa upp det här och analysera det djupare, konstaterar Maria Telenius.

Resultatet stärks av att Regionbibliotek Stockholm har gjort observationer av besökarna på tio av stads-

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

bibliotekets bibliotek i Stockholm. Vid 91 tillfällen både morgon och kväll har man studerat vad barn, ungdomar och vuxna har för sig på biblioteken i Aspudden, Bagarmossen, Björkhagen, Skarpnäck, Skärholmen, Blackeberg, Spånga, Vällingby, Fruängen och Telefonplan. Bland annat konstaterar man att det framför allt är vuxna som använder sig av biblioteken. På tredje plats hamnar grupper av människor som sitter tillsammans över medier och på andra plats återfinns de som browsar eller går runt. Den minst vanliga sysslan på biblioteket är att bara sitta rätt upp och ner.

–I topp hamnar aktiviteten "sitta ensam och läsa, skriva, lyssna vid datorn".

Det överraskande resultatet är att det var fler män än kvinnor som använde sig av biblioteket på det här sättet. Trots att det är männen som saknar lånekort är det ändå de som använder sig av biblioteket, konstaterar Malin Ögland på Regionbibliotek Stockholm.

Sedan tidigare har statistiken visat att det är fler kvinnor som toppar listorna över bokutlån. Både Maria Tele-

I Stockholms stadsbiblioteks enkät framkommer att män är mer frekventa besökare på biblioteket än kvinnor.

*"Trots att det är
männen som saknar
lånekort är det ändå
de som använder sig
av biblioteket."*

nius och Malin Ögland menar att resultaten av undersökningarna skapar än mer frågetecken. Båda efterlyser uppföljningar för att verkligen kunna följa dessa mönster över en längre tid och därefter dra säkrare slutsatser.

Det finns annan matnyttig information som visar att användarna får information om biblioteket mestadels via besök i den fysiska bibliotekslokalen eller via hemsidan www.biblioteket.se. Sociala medier som Twitter och Facebook har en minimal betydelse i sammanhanget.

Nästan hälften av de tillfrågade efterlyser möjlighet att kunna gå till biblioteket under eftermiddagarna på helgerna. Sammanfattningsvis kan man utifrån enkäten dra slutsatser om att man kan förbättra bemötande och servicefunktioner på biblioteken. Prioriteras bör då öppettider, utbud och service anpassat till det egna biblioteket.

– När det gäller NKI (nöjdhetsindex) visar den att SSB landar på totalt 76. Generellt sett är ett NKI på 80 ett bra resultat, så vi får vara nöjda. Lägst resultat får bilden av biblioteket som en plats att mötas och umgås på.

– Om det sedan är skönare soffplatser, studieplatser, annan publik eller annat som efterfrågas, ska vi låta vara osagt. Men även utbudet – böcker, medier och program – kan förbättras menar användarna, säger Maria Telenius.

Bäst betyg som mötesplats får Hagsätra bibliotek.

26 procent av biblioteksanvändarna är födda utomlands. Det är en större andel än vad exempelvis andra institutioner har. Av Kulturhusets besökare har enbart 15 procent rötterna i en annan mylla än den helsvenska.

– Vi vet att vår programverksamhet är oerhört uppskattad och omtyckt. Våra språkcaféer i exempelvis Kista och Skärholmen lockar mycket folk.

Undersökningen fanns att tillgå på sex olika språk men ett fåtal använde sig av den möjligheten. En förklaring kan vara att nästan 90 procent av de svarande talar svenska hemma. ■

Böcker populärare än leksaker på Donken

AV ÅSA EKSTRÖM

Över 9 miljoner barn- och bilderböcker och 2 miljoner lekande och lärande CD-romspel har ingått i Läsrörelsens samarbete med McDonalds under tio år. Även biblioteken samarbetar med rörelsen i olika läsfrämjande projekt.

”Läsrörelsen suger hästballe!” Det hävdade Vertigo förlag när Läsrörelsen dök upp på Bok & Bibliotek 2001. Kritiken rörde det faktum att ”välgörenhetsorganisationen” Läsrörelsen, som stöds av ”kapitalet, hovet, staten och de stora bokförlagen”, aldrig vill tala politik. Läsrörelsen föredrar att prata om lyckade samarbeten med McDonalds, framgångsrika sponsringsavtal och tävlingar, menade Vertigo vidare.

Idag tycks det vara färre som reagerar negativt på att bibliotek, författare och illustratörer samarbetar med ett multinationellt företag som säljer hamburgare runt om i världen.

Under oktober månad har Regionbibliotek Örebro-Västmanland samarbetat med Läsrörelsen och McDonalds i en läsfrämjande insats som bland annat har inneburit ett antal författarbesök av Ulf Stark (som även sitter i styrelsen för Läsrörelsen), Lennart och Johanna Hellsing, Stefan Casta och illustratören Sara Lundberg på de lokala hamburgerrestaurangerna. Vid besöken har även bibliotekarier funnits på plats för att informera om läsning och ge boktips. Den mycket höga kvaliteten på litteraturen och bredden av titlar är viktiga faktorer som har bidragit till samarbetet, menar länsbibliotekarien Peter Alsbjer.

– Dessutom har folkbiblioteken ett läsfrämjande uppdrag enligt bibliotekslagen.

– Örebro stadsbibliotekschef, Christer Klingberg, har sagt något i stil med att ”Alla barn som går till biblioteken också gärna går till McDonalds. Men vi vet också att alla barn som går till McDonalds inte alltid går till biblioteken”. Så då får vi väl komma till barnen, menar Peter Alsbjer.

Idén med att barn- och bilderböcker av hög kvalitet varje år ingår i ett Bok-Happy Meal har blivit en succé. Bokgåvorna är populärare än de leksaker som följer

med Happy Meal, visar McDonalds egna undersökningar. 62 boktitlar av 60 olika författare och illustratörer till barn- och bilderböcker har hittills spridits genom åren. Lennart Hellsings och Poul Ströyers ”ABC” var den första bokgåvan. Förra året kom även Norge, Danmark och Finland med i samarbetet och bara i år sprids 1,8 miljoner böcker i de nordiska länder som medverkar. Urvalet av barnböcker görs av Marianne von Baumgarten Lindberg som sitter i Läsrörelsens styrelse och som en gång i tiden startade Barnens bokklubb. Det råder ingen tvekan om att det handlar om böcker av hög kvalitet. ”Det är inte dom som utnyttjar oss utan det är jag som utnyttjar dom”, sade Lennart Hellsing när han anslöt sig som medverkande författare till Läsrörelsen.

– Alla författare och illustratörer som samarbetar med Läsrörelsen har enats om en gemensam ersättningsnivå. Kända som mindre kända får samma royalt, berättar Elisabet Reslegård, ordförande för Läsrörelsen.

Det var hon som tillsammans med den före detta partiledaren Bengt Westerberg (FP) grundade Läsrörelsen 1999. Bakgrunden till initiativet var rapporter som visade vuxna svenskar bristande läs- och skrivförmåga samt att föräldrar alltmer sällan läser för sina barn. ”Ge dina barn ett språk”, är mottot för Läsrörelsen. Hon understryker att man började med stöd från Framtidens Kultur och att det finns ett intresse från departementet för verksamheten.

Många tror på idén och Läsrörelsen har under åren bland annat samarbetat med Svensk Biblioteksförening, Brio, ABF, Sveriges Författarförbund, Statens kulturråd, Clowner utan gränser, Fryshuset, Vetenskapsrådet och Rädda Barnen. Läsrörelsens ordförande har förståelse för att det finns de som väljer att inte samarbeta med Läsrörelsen av ideologiska skäl.

– Jag kan förstå att man exempelvis som vegetarian inte vill delta i projekt där ett multinationellt hamburgerföretag ingår. Då står det ju var och en fritt att välja att inte vara med. Det är en grundläggande demokratisk rättighet.

Läsrörelsen har även arbetat med projektet De nya svenskarna och då med ljudböcker: dels i ett SFI-projekt, dels i ett där man vände sig till barn i sexårsverksamhet i de tolv invandrartätaste kommunerna.

– Genom att lyssna till *Mio min Mio* i Astrid Lindgrens

egen inläsning fick barn höra hur de svåra orden verkligen låter. Oavsett kön, ålder och social tillhörighet är språket en grundläggande demokratisk rättighet.

Läsrörelsen har även arbetat med ett stort dyslexi-projekt som byggde på djupintervjuer med fyrtio vuxna med stora läs- och skrivsvårigheter och som resulterat i två böcker om dyslexi utgivna av BTJ Förlag: *Dyslexi: förbannelse eller möjlighet?* av Ulla Föhrer och Eva Magnusson. Ett annat läsfrämjande projekt är *Berätta, Leka, Läsa*, som är en fortsättning på Läsrörelsens läsfrämjandeprojekt som genomfördes i Strängnäs kommun 2009 där fokus låg på barn under tre år. All förskolepersonal fick kunskap om betydelsen av tidig språkstimulans. Ett arbete som föll väl ut vilket har inneburit att Läsrörelsen och Regionbibliotek Örebro-Västmanland projekterar en regional arbetsmodell i 22 kommuner.

Kanske kan man hoppas på att Läsrörelsen också snart satsar på att komma tillrätta med de välutbildade föräldrarna som, enligt siffror från SCB, under de senaste åren slutat att läsa för sina barn. Eller kanske Rut ska fixa den saken också? ■

Från Jan Lööf som håller i en bild av Astrid Lindgren; Juhani Lindholm, som tolkat *Här dansar Herr Gurka* till finska, håller i en bild av Niels Bo Bojesen; Solveig Ströyer håller i bilder av Ingrid Vang Nyman och Poul Ströyer; Stefan Casta håller i en bild av Espen Hagerup som tolkat *Här dansar Herr Gurka* till norska; Susanna Hellsing håller i en bild av Lennart Hellsing; Sara Lundberg håller i en bild av Bente Olesen Nyström; Susanne Vebel, som tolkat *Här dansar Herr Gurka* till danska, håller i en bild av Kim Fupz Aakeson och Kari Grossmann håller i en bild av Tove Jansson.

Vid köp av ett Happy Meal på McDonalds i Sverige, Norge, Danmark och Finland kunde man under oktober månad få någon av följande böcker:

Pippi och Starke Adolf och andra serier av Astrid Lindgren och Ingrid Vagn Nyman (Rabén & Sjögren)

En tur med hunden av Bente Olesen Nyström (Gyldendal)

Vitello hittar en pappa: av Kim Fupz Aakeson och Niels Bo Bojesen (Berghs)

Här dansar Herr Gurka av Lennart Hellsing och Paul Ströyer (Rabén & Sjögren)

En blommas liv av Stefan Casta och Sara Lundberg (Opal)

Skrot-Nisse av Jan Lööf (Bonnier Carlsen)

Malvin i den vilda naturen av Kari Grossman (Gyldendal)

Vinter i Mumindalen av Tove Jansson (Alfabeta)

Bemötande i biblioteksbloggar

I månadens uppsats undersöker Fredrik Lindskoug och Ragnheidur Steingrimsdottir folkbiblioteksbloggar. Uppsatsen visar att bloggarna speglar skiftande attityder till användarna.

MÖTET MELLAN BIBLIOTEKARIEN och användaren äger inte längre enbart rum på det fysiska biblioteket. Nu sker mötet också via bibliotekets hemsida eller i bloggar. Vill man undersöka hur biblioteket bemöter användarna får man därför inkludera det virtuella biblioteket.

Fredrik Lindskoug och Ragnheidur Steingrimsdottir undersöker i sin uppsats hur företrädare för folkbibliotek förhåller sig till användare i bloggar. Författarna menar att bloggarna speglar skribentens inställning till användaren och att det är viktigt att reflektera kring dessa attityder. Relationen mellan den som skriver och den som läser är inte jämlik. Läsarna får visserligen i många fall dela med sig av sina åsikter och tankar, men rätten att moderera inläggen är förbehållen bloggaren. Som representant för en etablerad kultur- och kunskapsinstitution har bloggaren också en tydlig maktposition.

Författarna är även intresserade av hur läsarna reagerar på innehållet och tonen i bloggarna och om läsarnas inlägg i sin tur kan påverka den bloggande bibliotekarien.

I uppsatsen undersöks biblioteksbloggar vid Stockholms, Göteborgs och Malmös stadsbibliotek. Urvalet motiveras av att de är landets största folkbibliotek. De kan därför antas ha jämförelsevis mycket resurser och kompetens och kan förväntas ligga i framkant när det gäller blogganvändning. Författarna har valt de bloggar som är tydligt knutna till något av stadsbiblioteken, som är tillgängliga via bibliotekens webbplatser och som i första hand riktar sig till användarna och har minst tio inlägg. Fem bloggar uppfyller dessa kriterier.

Författarna kan se att det i de undersökta bloggarna finns olika sätt att tilla användarna. Varje sätt medför också en särskild position för mottagaren av budskapet.

Några bloggar är tydligt knutna till bibliotekets verksamhet och är ofta förklarande,

informativa eller marknadsförande. De är inte i första hand avsedda för att åstadkomma en dialog och de gör anspråk på att förmedla sanningar. Ett exempel på vad författarna kallar ett marknadsförande uttalande är: *"Biblioteket i Bredäng visar stort mod"*.

Ytterligare andra sidor har en folkbildande ambition, där bloggaren tolkar och bedömer olika kulturyttringar och ibland till och med definierar behov eller uppmuntar vissa beteenden. Ett exempel är att en blogg pekar ut datorspel som kräver fysisk aktivitet som mer lämpliga än andra, ett annat är den blogg där man säger att personer med kort utbildning behöver biblioteket bäst. I några av dessa bloggar uppträder bibliotekarien som en expert, i andra är inställningen till läsarna mer öppen.

Vissa bloggar inbjuder till dialog. Bloggens avsändare bemöter då läsaren som en person med förmåga och rätt att uttala sig. I det följande exemplet ber man till och med uttryckligen om läsarens åsikter:

"Skulle du vilja se ett sådant här bibliotek i Göteborg? Är det bra eller dåligt med ett rum för spel på bibblan? Vill du se ett bibliotek där det är okej att sitta och snacka och spela musik eller vill du ha en lugn och tyst plats där du kan koncentrera dig på att läsa eller plugga?"

Författarna hittar också en genre som de kallar för personlig, där bloggaren anknyter till egna upplevelser och åsikter. Den personliga bloggen kan samtidigt tendera att bli värderande. Följande citat visar att bloggaren samtidigt ger uttryck för en viss, förhållandevis smal, litteratursmak:

"Själv slutar jag här, jag ska gå iväg och låna Dantes gudomliga komedi. Jag vill ha den i en ny översättning."

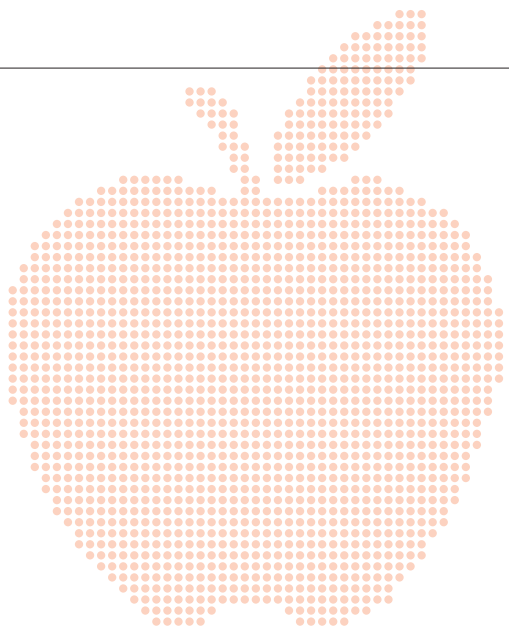
Ett annat exempel på en värdering ges i en musikblogg. Först ges en neutral beskrivning av vad man köpt in, men på slutet lyser bloggarens åsikt igenom:

"Annat nybeställt: Kaizers Orchestra, Talib Kweli, Ricky Martin, Bullet, Jonny, 16 Horsepower, Marianne Faithfull och, hm, Roxette."

Uppsatsförfattarna menar att användarna antingen kan avvisa eller acceptera de underförstådda positioner

Fredrik Lindskoug och Ragnheidur Steingrimsdottir
Biblioteksbloggar – bibliotekariers förhållningssätt till användare

LUNDS UNIVERSITET 2011.

som de tilldelas av skribenten. I en blogg informerade biblioteket om sportlovsaktiviteter för ungdomar, bland annat en tv-spelsturnering. Det var en neutral information där läsarna förväntades vara passiva mottagare av informationen. En användare avvisade dock positionen som passiv mottagare och svarade:

"Fifa 11 och Singstar suger ju... hårt. Varför inte ha en turnering i Halo: Reach? Det skulle vara legendariskt."

Användarens reaktion fick i sin tur bloggaren att ändra sin position. Från neutralt informerande går bibliotekarien nämligen in i en dialog med användaren:

"Fifa och Singstar är populärt hos många. Men det är klart att vi ska testa att ha turneringar för de som är äldre än 16 också, såsom Halo. De är varmt välkommen att komma och leda turneringen/-ar!"

Lindskoug och Steingrimsdottir menar att bloggarna skulle kunna användas på ett mer medvetet sätt av biblioteken. Innan man startar en blogg bör biblioteket diskutera igenom sin användarsyn, vilket syfte man har med bloggen och vilka målgrupperna är. Användarsynen och målsättningarna bör sedan få styra innehållet och utformningen.

Uppsatsförfattarna är framför allt kritiska till flera av de folkbildande bloggarna. I dessa råder ett uppifrånperspektiv på folkbildning i bemärkelsen att bibliotekarien bestämmer vilken sorts kultur som är värd att lyfta fram. Bibliotekarien är i egenskap av representant för biblioteket en auktoritet och det finns i dessa inlägg en tendens till fostran av användarna.

Lindskoug och Steingrimsdottir menar att det är möjligt att förhålla sig till kultur på ett sätt som inte är värderande och fastslående, utan snarare förklarande, diskuterande och problematiserande. Om ett folkbibliotek väljer att driva en folkbildande blogg anser författarna att det är viktigt med ett kulturellt mångfaldsperspektiv. Det bör dessutom framgå att de åsikter som uttrycks på bloggen inte utgör bibliotekets officiella hållning, vilken med tanke på bibliotekets uppdrag bör vara inkluderande. ■

Ta det lugnt!

INFORMATIONSTEKNOLOGIN AV IDAG är utan tvekan lugnets fiende. Elda igång din dator, lägg kanske din smarta mobil bredvid på skrivbordet och börja räkna allting som pockar på din uppmärksamhet, utan att du egentligen ber om det. Jag lovar att du kommer att bli överraskad över hur mycket din dator och telefon vill säga dig.

Jag brukar kalla dem för gravstenar, alla små påminnelser som dyker upp. Det må vara om virusskyddet som behöver uppdateras, det där mailet med flera utropstecken i ämnesraden eller ett Wordfeud-lägg du bara måste kontra. Gravstenar över min uppmärksamhet, allihop.

Tänk också på vad som händer när du kollar din mail. Håller du andan? Det har observerats att det är så pass vanligt att det fått ett eget namn: e-post-apné. Du tappar lite syre, fly-eller-fäkta-instinkten aktiveras och stressnivån ökar.

Jag har börjat uppskatta prylar och tjänster som inte skriker på uppmärksamhet utan som lugnt och smidigt anpassar sig efter mig och mina behov. Jämför tex en iPad med en Kindle. Visst, den förra kan en massa saker medan den senare kan rätt få. Men skillnaden i hur de betar sig i mitt hem är drastisk. Medan "paddan" ständigt vill att man ska klappa den, ligger Kindlen snällt och väntar på att jag ska plocka upp den. Att starta en iPad i mörker är att bli lite blind av ljuschocken, medan Kindlen aldrig skulle få för sig att bete sig på det sättet, rumsren som den är.

Lyckligtvis finns det de som tänker kring hur vi ska få fogligare tekniska prylar och förhoppningsvis får de stort inflytande över hur framtidens datorer och tjänster utformas.

En av dem är forskaren Alex Soojung-Kim Pang som formulerat idén om "contemplative computing", ett begrepp som kan tyckas vara en självmot-sägelse. När vi tänker kring datorer och vad dessa gör, handlar det i hög grad om effektivitet och rationalisering. Eftersom datorer har blivit en sådan självklar del av oss, ibland närmast som proteser för våra sinnen, så tenderar vi att använda dem för att bli snabbare, smartare och mer produktiva – även om det inte måste vara på det viset.

Kontemplativ datoranvändning är mer ett sätt att tänka än en särskild teknologi. Det handlar om att använda datorer och IT-system på ett sätt som främjar eftertanke, fokusering, skicklighet och kreativitet; Om att få dig att sakta ner, bara lite grann, kanske ta några djupa andetag och känna att du har kontroll över situationen.

Det har talats om vikten av att ta "digital semester", att regelbundet under kortare eller längre tid lägga ifrån sig alla prylar och digitala vanor, för att på något sätt återhämta sig från våra sönderstressade sociala medier-liv.

Jag tror inte att det är särskilt effektivt i det långa loppet. Det ändrar liksom inte systemet. Du kommer bara tillbaka till samma krav och jäkt.

Här är istället två andra motståndsstrategier:

1. Experimentera med dig själv. Börja med att systematiskt registrera irritationspunkter och allt som försöker sno din fokus. Allt för att få en bild av hur absurd din digitala tillvaro är, och hur den kan förbättras.

2. Börja pyssla! Använd resultatet från dina självexperiment för att ta kontroll över prylarna hemma och på jobbet. Känn att du får kontroll över dem och att de hjälper dig att uppnå kontemplativa tillstånd, dvs situationer där *dina* behov står i centrum, inte datorns.

Det ser inte ut som att det blir mindre antal skärmar och system i vår vardag. Uppmärksamhet är vår tids mest eftertraktade valuta. Se till att ha mycket av den på banken.

AFRIKA

Maarifa = kunskap

Den östafrikanska organisationen ALIN (Arid Lands Information Networks) arbetar med att sprida information och kunskap till avlägsna delar av Kenya, Uganda och Tanzania. Med sina kunskapscenter, Maarifa Centers, vänder sig ALIN till småbönder och ger mångsidig hjälp efter lokala och personliga behov. En del får hjälp med datorer, andra vill ha praktiska demonstrationer eller föreläsningar på sitt eget modersmål. Det kan tex handla om att handskas med torka och skadedjur eller att finna marknader för produkter. Analfabeter kan få låna en iPod och se en enkel video på det lokala språket. Förutom kunskaper om jordbruk kan det också handla om hälsa, tex hiv/aids och malaria, praktiska göromål som att söka identitetskort, ordna skattefrågor eller starta småföretag.

Maarifa betyder kunskap på swahili. Varje center har endast en anställd och bygger på frivilliga krafter som får utbildning i datakunskap, praktiskt jordbruk, sjukvård etc som de sedan för vidare. I de avlägsna regioner som får hjälp av Maarifa centers råder torka och jorden är ofruktbar. Myn-digheter och hjälporganisationer har därför inte satsat på dem, säger ALIN:s chef James Nguo i en intervju. De saknar vägar, vatten, elektricitet och i vissa områden även skolor och sjukvård. Det finns hittills tolv Maarifa Centers. I år fick ALIN priset "Access to Learning Award" från Bill och Melinda Gates Foundation, och det innebär ett välbehövligt tillskott på en miljon dollar.

(American Libraries 2011:sept/oct, www.gates-foundation.org)

ISLAND/TYSKLAND

Sagolika Island

Frankfurter Buchmesse 2011 var som vanligt imponerande stor. Hedersgäst var Island med mottot Sagenhaftes Island. Ett trettiotal isländska författare var inbjudna. Islands litterära kultur är imponerande,

trots att befolkningen är liten. Det finns kring trettio förlag i landet och många isländningar har egna bibliotek. Det lyfter man fram på mässan genom foton från privata hem.

Tyskarna uppskattar tydligen också isländsk litteratur. Mellan hösten 2010 och hösten 2011 översattes nästan 200 isländska verk. Den isländska sagans våldsamma innehåll finns också i den moderna litteraturen, påpekas det. De nutida författarna använder sig av den äldre tematiken.

(www.buchmesse.de, m.fl.)

Tysk forskningsresa på Island

Hur tillfredställer man glest befolkade regioners behov av bibliotek, och vilken roll kan biblioteket spela i dessa områden? Ämnet har inte uppmärksammats så mycket i Tyskland, och det var en av orsakerna till att sociologen och biblioteksexperten Olaf Eigenbrodt kom att intressera sig för det glest befolkade Island. Under förra sommaren och hösten besökte han biblioteken i nästan alla Islands regioner för att studera deras lösningar sprungna ur en miljö som är socialt och kulturellt jämförelsevis homogen. För att få svar på sina frågor valde han att testa metoden "bibliotheksspaziergänge", som enligt uppgift innebär att mängden information leder till en berättelse i essäform. Detta är ett första steg som nu ska presenteras för metoddiskussion på internationell nivå. Olaf Eigenbrodt är verksam vid Hamburgs Universitet och projektet har fått stöd av Goetheinstitutet i Danmark.

(BuB Forum Bibliothek und Information 2011:09)

NORGE

E-böcker först och främst

Trots att resten av biblioteksvärlden tycks brottas med kostnader och rättigheter för e-böcker har Styrelsen vid Universitetsbiblioteket i Tromsø beslutat att i första hand välja e-böcker framför tryckta böcker. Redan tidigare hade universitetsbiblioteket över 500 000 e-böcker i sin samling, och är det

första biblioteket i landet som nu tagit steget fullt ut mot e-böcker. Motiveringen är att studenter och forskare först och främst vill ha böckerna snabbt och lätt tillgängliga. Dessutom är e-böcker enkla att hantera. Trenden är att e-böcker blir dominerande i den akademiska sektorn, menar biblioteks-direktören Helge Salvesen i tidskriften Bok og Bibliotek.

USA

Ockuperande bibliotek

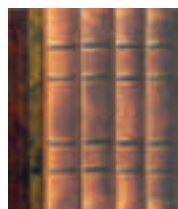
Den mycket uppmärksammade rörelsen Occupy Wall Street, som vänder sig mot finanskrisens effekter, bankernas girighet, arbetslöshet och ökande klyftor, växte som bekant lavinartat under sommaren och hösten. Redan kort efter starten i New York City uppstod spontant ett eget bibliotek i ett hörn av Zuccotti Park på Wall Street. Visserligen förstördes den första samlingen i sina pappådor av det dåliga vädret, men skam den som ger sig. En ny samling påbörjades och växte snabbt till i plastlådor, uppdelade efter ämnen och intressegrupper. Nu finns belysning, läsrum och ett flöde av besökare och användare. Inga tält eller bokhyllor är tillåtna, men bibliotekarier är redo att täcka över lådorna vid oväder. Bland de demonstrerande finns också bibliotekarier som drabbats av finanskrisen. "Vad som än händer stannar biblioteket kvar och vi med biblioteket", förklarar en medlem i biblioteksgruppen. "Det finns folk ... som är villiga att bli arresterade för att skydda biblioteket...".

Det verkar otroligt, men det fungerar tydligen med utlåning och återlämning och ger dessutom kontakter och upphov till samtal. Bland donatorerna finns internationella förlag och bokhandlare. Biblioteket har hållit "Friday night poetry readings", och det finns planer på fri internetillgång. Rörelsen växer. Det finns Occupy Libraries-rörelser i Boston, Seattle, San Francisco etc, och det finns också en blogg samt en adress dit man kan sända böcker.

(http://americanlibrariesmagazine.org)

Rasmus Fleischer *Boken; Biblioteket*

INK BOKFÖRLAG, 2011

Redan innan Rasmus Fleischers dubbelbok *Boken och Biblioteket* materialiserats som tryckt publikation fick jag tillgång till motsvarande tryck-PDF:er. Om jag gjort en utskrift, hade jag fått ett antal paginerade lösblad i min hand. Varken jag eller författaren skulle ha kallat denna spegling av inlagen – visserligen med ISBN men utan skyddande band eller omslag och sammanhållande rygg – för ”bok”. Fleischers resonemang kring begreppet bok utgår nämligen i hög grad från codex-traditionen och bokryggens betydelse.

Fleischer är historiker och var tidigare en av grundarna av Piratbyrån, en numera nedlagd nätbaserad tankesmedja och lobbyorganisation som propagerade för människors rätt att fritt kopiera information och kultur. Han har tidigare författat bidrag i *Mediernas kulturhistoria* (2009) och *Efter Pirate Bay* (2010) och även monografen *Det postdigitala manifestet* (2009), en undersökning av digitaliseringsprocessens inverkan på människors förhållande till musiken som konstform.

Redan för ett par år sedan bloggade Fleischer om ”den enfaldiga visionen om digitala bibliotek”, ett cyberspace dit befintlig biblioteksverksamhet kunde flyttas. Lika illusoriskt fann han resonemanget om digitala boklån, eftersom digital information inte kan hanteras på samma sätt som fysiska objekt. Ett progressivt, postdigitalt bibliotek borde snarast satsa på att skapa rum för fysisk närvaro och gärna införskaffa en Espresso Book Machine, en kombinerad skrivare och tryckpress. Övertygelser som dessa går igen i Fleischers nya bok, vars kolofon i stället för ©-märkning uppstår uppmärksammings Kopimi.

Boken och Biblioteket presenteras som en ”dubbelbok” i två band. De fysiskt separa-

rade volymerna har var och en sin särskilda titel men samma ISBN och de säljs sammanhållna av en diskret maggörel. Böckerna är väl formgivna och medan bandet till *Boken* anknyter till traditionen halvfranska band, associerar det till *Biblioteket* till den traditionella bibliotekets öppna hyllor. Lösningen understryker böckernas materialitet och därmed författarens tes, att den digitala tekniken inte innebär en rätlinjig progression från det materiella till det digitala utan tvärtom ”nya sätt att materialisera pappersböcker av till synes traditionellt slag”.

Boken och Biblioteket ställer utmanande och väsentliga frågor om bokmediets gränser och bibliotekens roll. Perspektivet är brett – här behandlas bland annat biblioteket i Alexandria, biblioteksutopier, Valfrid Palmgrens biblioteksidéologi, behovet av nya allmänheter, läsplattor, ISBN-numrets betydelse, print on demand, bokmoms, upphovsrätt, piktografisk skrift, bokrobotar, xerografi och paginering – och texten väcker fler frågor än den besvarar.

Definitionen av begreppet ”bok” blir närmast hängande i luften och biblioteken framställs som institutioner i kris. I grunden uppfattar jag en kulturkritisk analys av digitaliseringens inverkan på vårt förhållningssätt till text.

Fleischers icke explicita utgångspunkt och fokus är folkbiblioteken och hans kritik riktar sig bland annat mot deras iver att hänga med i den digitala utvecklingen liksom deras beroende av ett förprogrammerat urval av litteratur. Det positiva alternativet är enligt författaren ett urval gjort av bibliotekarier, som företräder ett värdebaserat bildningsideal och som därför inte enbart tillhandahåller sådant som de redan känner till att användarna själva önskar. Riktiga rum, levande människor och ett självständigt urval litteratur utgör den rekommenderade motvikten till en annars förhärskande övertro på det virtuella biblioteket. Uppfattningen innebär inte ett totalt avvisande av det digitala biblioteket, snarast en appell som syftar till ett bejaktande av två världar, som kan berika varandra.

Författarens diskurs präglas inte av en

stram metodik eller entydiga slutsatser, snarast av intelligenta observationer och resonemang. Terminologin sviktar och observationerna brister ibland i precision. Begreppet ”digitalisering” är odefinierat och påståenden som att e-boken ännu existerar enbart som en kopia av pappersboken förfaller delvis vara ett resultat av att begreppen ”bok” och ”e-bok” inte är definierade. Fleischers resonemang om utskrifter för privat bruk eller påståenden som att ”metadata” generellt är fritt tillgängligt tyder på en viss okunnighet om en pågående upphovsrättslig diskussion. På liknande sätt vittnar hans uttalande om försumbara kostnader för ”digital lagringsmedia” om bristande insikt i innebörden av långsiktigt digitalt bevarande. Trots sådana brister sätter Fleischer fingret på en rad intressanta fenomen i det nya medielandskapet.

Utgångspunkten i folkbiblioteksmiljön innebär en begränsning av perspektivet. Visserligen tangerar Fleischer även nationalbibliotekets nya verklighet, när han hävdar nödvändigheten av att KB upprättar ”ett centralt arkiv” för e-boksfiler och att det krävs en lösning på såväl ”bibliotekens e-boksdilemma” som ”en reformerad upphovsrättslagstiftning”. Hans resonemang förbiser dock lagförslagen rörande leveransplikt för elektroniska dokument respektive avtalad upphovsrätt. Träder sådana lagar i kraft, blir KB i framtiden den svenska noden för digitalt födda dokument och möjligheten öppnas även för tillhandahållande av digitaliserat, upphovsrättsligt skyddat material. Med en klok politik, en realistisk finansiering och en vettig planering kan nationalbiblioteket dessutom få rollen som samordnare av arkivering, tillhandahållande och lagring av andra biblioteks digitaliserade material. En sådan utveckling är rimligtvis av intresse inte bara för forskning och högre studier utan för det övriga kunskapssamhället.

Fleischers urvalsdiskussion har en viss relevans även för forskningsbiblioteken, inte minst för KB:s utländska förvärv som radikalt skurits ned, delvis med hänvisning till kostnaderna för övergången till det di-

Recensioner

gitala nationalbiblioteket. En positiv effekt av dessa nedskärningar är ett tydliggörande av samlingarnas kärna och vikten av aktiva ställningstaganden. KB håller fast vid ett kvalificerat urval av monografier, och vid förvärv av digitala "resurser" sker nogsam prioritering och selektering, även av innehållet i de digitala paketlösningar som förlagen erbjuder.

Som fildelarnas chefsideolog har Rasmus Fleischer ibland uppträtt med trosvisa och förenklande uttalanden, som påminner mig om min egen studentgeneration – 68. *Boken* och *Biblioteket* visar, att han håller fast vid vissa grundläggande värderingar men också är mäktig en problematisering av det förändrade medielandskapet och dess konsekvenser. Som bibliotekarie försvarar jag varken de långa skyddstiderna eller en förlagsverksamhet som gynnar likriktning och oskälighetsprissättning. Däremot stödjer jag en samhällsordning som säkrar demokratiska grundvärden och reserverar mig inför frälsningsläror presenterade som Lösningen. En ny ekonomisk världsordning skapas inte över en natt och både en reviderad upphovsrätt och Open Access kräver kunskap om gällande lagstiftning liksom uthållighet vid förhandlingsbordet.

Dystopiska studier rörande den digitala medieutvecklingen saknas inte. Ett nyligt exempel är Eric Schüldts och Jonas Anderssons skönlitterära essä *Framtiden* (2011), en varningsskrift riktad till alla som gjort da-

torn till en del av sin vardag. Den samhälleliga pendelrörelsen mellan progression och regression tycks också oundviklig. *Boken* och *Biblioteket* är knappast en dystopi, men jag tolkar den i vissa avseenden som ett tillnyktrande från ett medieberusat tillstånd och rekommenderar den för läsning till varje bibliotekarie, oavsett sektor. Den är också nyttig läsning för jurister med inriktning mot upphovsrätt, för våra uppdragsgivare och politiker. Författarens uppmaning till biblioteken att inta "en aktivare position i den digitala medieutvecklingen" är angelägen och hans skisserade vision om "det transparenta biblioteket" värd att begrundas. Det hedrar också Fleischer att han samtidigt värjer sig mot universalrecept och i stället uppmanar biblioteken att utforska de olika "digitaliserings- och materialiseringsprocesser", som tillsammans bildar "ett slags kretslopp mellan olika medieformer". Först med en sådan kritisk och utforskande hållning, menar han, möjliggörs skapandet av det postdigitala biblioteket.

Medierevolutionen skiljer sig knappast från andra samhällsrevolutioner; efter omvälvningen måste "förlorarna" repa mod och "vinnarna" nyktra till efter frigörelsens berusning. För båda parter gäller den glanslösa men nödvändiga uppgiften att bygga upp ett samhälle. Våra historiska tillkortakommanden borde ha lärt oss att utveckling knappast är något annat än förändring och att all förändring innebär offer av illusioner. Tekniken har alltid utvecklats snabbare än lagstiftningen och de senaste decenniernas glapp mellan Lag och praktisk verklighet har gått så långt, att snabba lösningar på problemen knappast ligger inom omedelbart räckhåll.

MAGDALENA GRAM,
bitr. riksbibliotekarie

Notiser

Förslag från litteraturutredningen

I SLUTET av oktober lämnade Litteraturutredningen ett förslag till regeringen om hur de medel som avsatts i budgeten för 2012 för stöd till litteratur och läsfrämjande kan användas. Utredningen föreslår att regeringen under 2012 satsar 1 miljon till vardera tre olika försöksverksamheter för att främja läsning och öka tillgången till kvalitetslitteratur.

- 1 miljon kronor föreslås till metodutvecklande försöksverksamhet för samarbete mellan folkbiblioteken och det civila samhällets organisationer (bl a studieförbund) i det läsfrämjande arbetet. Kulturrådet föreslås fördela medlen och i samarbete med Länsbiblioteken utveckla de två, högst tre, projekt som utredningen menar att pengarna räcker till.

- 1 miljon kronor för litterära evenemang i den fysiska bokhandeln.

- Vidare föreslås ett riktat stöd på totalt 1 miljon kronor för elektronisk utgivning av tidigare utgivna titlar. Syftet är att främja tillgången till svenskspråkig kvalitetslitteratur på den framväxande e-boksmarknaden.

HZ

InfoPLATTA

WAGNER

www.wagnerform.se

Skanners **Skrivare** Etiketter **Lånekort**
Kvittorullar Datortillbehör **Rfid-Etiketter**
Snabbt **Tryggt** Enkelt **Fraktfritt**

www.axielldirekt.com

Surfplattor och knubbar

AKADEMISKA SJUKHUSBIBLIOTEKET är duktigt på att berätta för omvärlden vad som händer i verksamheten. Nu senaste visste man att berätta att man (antagligen) som första sjukhusbibliotek i Sverige kommer att erbjuda patienterna surfplattor. Under hösten genomförs ett pilotprojekt med tre surfplattor bland annat på barnsjukhuset. Bakom satsningen står landstingets it-enhet och sjukhusbiblioteket.

– Detta är en framtidsatsning som ger patienterna ökade möjligheter att använda internet, läsa e-böcker och spela spel under vårdtiden på sjukhuset. Syftet med pilotprojektet är att se om detta är en teknik som passar i sjukhusmiljö, säger Erik Klang, chef för sjukhusbiblioteket.

På barnsjukhuset räknar man med stor efterfrågan på spel för lärande och lek, medan vuxenpatienter i högre grad förväntas efterfråga e-böcker på olika språk och möjlighet att koppla upp sig mot internet via det trådlösa nätverk som sedan drygt ett år finns på Akademiska.

För barnen har också sjukhusbiblioteket gjort en satsning som syftar till att lättare hitta fram till de fysiska böckerna – när man är liten och därtill sjuk kan det vara lite snårigt att hitta rätt bok på bibliotekshyllorna. Därför bad man elva av Sveriges främsta barnboksillustratörer, däribland Stina Wirsén och Sven Nordqvist, att ta fram så kallade knubbar – den lilla skylt på bokhyllorna som markerar vilket ämne böckerna tillhör – till barnbiblioteket på Akademiska sjukhuset.

Illustratörerna har tillsammans illustrerat alla de ämnen som står på Barnbibliotekets hyllor, däribland Musik, Sagor och Kroppen & sjukdomar. Tanken är att bilderna ska underlätta barnens boksökande och ge hyllorna nytt liv.

På barnbiblioteket finns böcker för olika åldersgrupper. Hösten 2010 invigdes de så kallade drömmästället som kan rullas in direkt till de barn som inte kan ta sig från patientsalarna ner till biblioteket. På så sätt kan även de få tillgång till bibliotekets utbud.

HZ

Årets skolbibliotek

NORRA FÄLADENS skolorråde i Lund har utsetts till Årets skolbibliotek 2011. Nationella skolbiblioteksgruppens jury har valt bland de nominerade gymnasie- och grundskolebiblioteken. Motiveringen lyder: *Norra Fäladens skolbibliotek har en pedagogisk verksamhet som präglas av ett väl utvecklat samarbete, både inom den egna organisationen och tillsammans med folkbiblioteken i kommunen. De fem skolbiblioteken har en gemensam handlingsplan med konkreta och tydliga mål där läsfrämjande och informations-sökning pågår under hela skoltiden. Skolledningens engagemang innebär ett betydande stöd för det långsiktiga arbetet med att utveckla skolbiblioteken. Bibliotekarierna är en naturlig del av skolans arbetslag och har en central roll i elevernas lärande.*

Norra Fäladens modell för samarbete kan vara en inspiration för andra när skollagens intentioner om alla elevers tillgång till skolbibliotek ska fullföljas.

Priset består av äran, ett författarbesök och ett vandringspris i form av en tavla av författaren och illustratören Sven Nordqvist. Nationella skolbiblioteksgruppen vill genom priset uppmärksamma goda exempel på skolbiblioteksverksamhet i Sverige. Det är inte första gången biblioteket på Norra Fäladen prisas. Lotta Davidson-Bask har tillsammans med Klara Önnarfält på Backaskolan utsetts till Sveriges bästa skolbibliotekarier.

ÅE

**LUST
RUM**

WHATEVER THE
ENVIRONMENT,
LITBUS WORKS.

www.lustrum.com

Notiser

Fler ansökningar än tidigare

DET HAR nog aldrig tidigare varit så många projektansökningar för bidrag till läsfrämjande verksamhet. Det tror Cay Corneliusson, handläggare på Kulturrådet. Bland de 45 som söker pengar för olika läsfrämjande projekt hör t.ex. Bokcirklar.se, LitteraLund och Bokjuryn i Vingåkers kommun. Sticker ut lite extra, åtminstone av rubriken att döma, gör Jönköpings kommun med projektet Läs för hunden! Länsbibliotek Halland har redan fått pengar via samverkansmodellen till projektet "Skönlitteratur för vuxna på biblioteken". ABF söker bidrag för "regionalisering av läsfrämjande arbete" – möjligen som ett sätt att försöka kompensera uteblivna KIA-pengar. I slutet av november står det klart vilka som får bidrag för läsfrämjande insatser 2012. **ÅE**

Färre assistenttjänster

MELLAN 2008 och 2010 minskade antalet biblioteksassistenter i landet med över 10 procent. Det visar en enkät som tidningen Vision har gjort. 82 av 136 bibliotekschefer säger att de har dragit ned på antalet assistenttjänster den senaste treårsperioden. Orsaken är budgetneddragningar eller att man anställt en bibliotekarie/specialist istället för en assistent. Den tekniska utvecklingen innebär att många arbetsuppgifter har rationaliserats bort och ersatts av självbetjäning. I flera kommuner, bland annat Lekeberg och Salem, har man plockat bort biblioteksassistenterna helt och hållet. Men

Katrineholms bibliotekschef Lars Nellde vill inte plocka bort alla assistenttjänster eftersom han menar att det behövs andra kompetenser i biblioteket, som webbutvecklare, marknadsförare och IT-bibliotekarier.

– En av våra stora uppgifter i dag är att främja digital delaktighet, att erbjuda de 20 procent av befolkningen som står utanför IT-samhället kunskap att behärska internet. Det kräver insikt, kunskap och pedagogiska färdigheter hos personalen, säger Lars Nellde till Vision. **ÅE**

Ny i Akademien

SPRÅKFORSKAREN TOMAS RIAD har utsetts till ny ledamot i Svenska Akademien. Det blir alltså en akademiker som efterträder avlidna Birgitta Trotzig på stol nummer sex. 51-åriga Tomas Riad är uppvuxen i Uppsala med en mor som är professor i semitiska språk och en far som är arkitekt. Under 1980-talet arbetade han som violinist innan han sadlade om till språkvetare.

Tomas Riad är professor vid Stockholms universitet och har bland annat gett ut flera skrifter och artiklar inom det språkvetenskapliga området. Han har även varit verksam vid Stanford University och vid universitetet i Vilnius. Under våren har han gästföreläst i Paris.

Tomas Riad tillträder vid Svenska Akademiens högtids-sammankomst den 20 december. **ÅE**

SAOL i mobilen

DET FLESTA inbitna spelare av Wordfeud har förstärkt redan nåtts av nyheten att det är Svenska Akademiens ordlista som ska gälla framöver i det alfabetliknande spelet som fått halva befolkningen att inte höja blicken i onödan. Utvecklarna bakom spelet Wordfeud har tecknat avtal med Svenska Akademien om att använda SAOL i spelet. Det är bara att tacka för den ordningen på torpet – nu kanske man på allvar kan börja spela igen...

Svenska Akademien ligger annars också i framkant. I höst, förhoppningsvis under november månad, lanseras en app för hela Svenska Akademiens

ordlista (SAOL) där man kan alltså kan slå upp ord direkt i sin smarta telefon. Appen kommer samtidigt för Android och iPhone, de kommer att vara gratis och helt reklampfria, enligt Lars-Erik Longhi – IT-ansvarig på Svenska Akademien.

Appen rymmer felstavningskontroll – man behöver inte veta hur uppslagsordet stavas, på bästa Googlemanér ges "menade du..."-service. Ett speciellt korsordstöd kommer också att finnas liksom mervärden som Utgallrade ord, Nya ord och Förkortningar...

Årets julkapp och den är gratis! **HZ**

ProQuest Central

An unparalleled resource central to diverse research needs

17,000 periodicals • 28 ProQuest databases • 160 subject areas

Broadest range of content types gathered in one place

Academic journals | trade and business magazines | international newspapers | dissertations | working papers | business cases | health training videos | health study paths | industry reports

Find out more on www.proquest.co.uk/go/central

Visit www.proquest.co.uk/go/contactus to request a free institutional trial

"Our focus is on quality, relevance and accessibility when assessing our online resources, and ProQuest Central promises to deliver in all areas."

Karen Donnelly, Business Information Co-ordinator, Glasgow Libraries – first in Scotland to bring award-winning resource to general public

Nya uppdrag för Lars Bjørnshauge

LARS BJØRNSHAUGE, tidigare universitetsbibliotekarie och chef för biblioteksdirektionen vid Lunds universitetsbibliotek, har utsetts till tillförordnad direktör för SPARC Europe.

SPARC, en förkortning för The Scholarly Publishing & Academic Resources Coalition, är en internationell sammanslutning av forsknings- och högskolebibliotek som arbetar för att i samarbete med bl.a. författare, förläggare och bibliotek "korrigera obalanser i det vetenskapliga publiceringssystemet". Fokus är att stimulera framväxten av nya vetenskapliga kommunikationsmodeller som inte bara främjar utan även ökar spridning av vetenskaplig forskning samt att initiera modeller som reducerar det finansiella trycket på bibliotek.

Omkring 800 institutioner i Nordamerika, Europa, Japan, Kina och Australien är idag medlemmar i SPARC. Man har också samarbeten med stora biblioteksorganisationer i Kanada, Danmark, Nya Zeeland, Storbritannien och Irland. 2001 formerades verksamhetens europeiska gren mer formellt under SPARC Europe, som idag har 93 medlemmar.

Verksamheten finansieras genom medlemsavgifter och bidrag där delar fonderas för att bygga upp ett startkapital till de program som initieras inom ramen för organisationen.

Lars Bjørnshauge har sedan länge ingått i SPARC Europas styrelse och har såväl nationellt som internationellt gjort sig ett namn inom ramen för Open Access och inte minst i arbetet med DOAJ (Directory of Open Access Journals).

"Bjørnshauges erfarenhet av att leda stora, internationella projekt kommer att vara honom till stor nytta i hans nya roll i SPARC Europa, och hans kreativitet och innovationsförmåga kommer att vara en tillgång för organisationen", säger Heather Joseph, chef för SPARC i Nordamerika i ett pressmeddelande.

Lars Bjørnshauge efterträder Astrid Van Wesenbeeck, som går till nya uppgifter som projektledare vid Kungliga biblioteket i Nederländerna.

HZ

Malmö stad satsar på skolbibliotek

MALMÖ STAD satsar 7,4 miljoner kronor på skolbibliotek och på insatser för att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter. Pengarna ska användas för att köpa in de hjälpmedel som man behöver för att underlätta för eleverna. Det kan bland annat handla om lättlästa böcker och dataprogram med särskilda läsinlärningsprogram och utrustning till klassrummen, som till exempel så kallade smartboards, skrivtavlor som är kopplade till datorer. För att kunna tillgodogöra sig undervisningen behöver elever med läs- och skrivsvårigheter, och inte minst elever med dyslexi, en vardagsmiljö i klassrummet som kan möta deras behov. För att främja läs- och skrivutvecklingen är det också viktigt att skolans bibliotek rustas upp i syfte att skapa en miljö som stimulerar elevernas intresse för läsning och litteratur.

Med satsningen vill det rödgröna styret i Malmö även lyfta upp betydelsen av skolbiblioteken och deras viktiga roll för att väcka lust och glädje för läsning och litteratur. Man är övertygad om att en riktad förstärkning till stadsbibliotek och särskilda insatser för att stötta elever med läs- och skrivsvårigheter kommer att göra skillnad.

HZ

Bladmina på asplblad. Foto: Anders Björkerling

Blad är nyckeln

Även små fjärilar kan lämna stora spår. Många av dessa små fjärilar kan vara svåra att hitta ute i naturen. Ett tips är att studera blad på olika buskar och träd. När fjärilarnas larver äter sig fram i olika värdväxters blad lämnar de ofta tydliga gnagspår, så kallade minor. Här har aspsaftmalens larver gnagt slingrande gångar i ett asplblad. Om det och mycket mer kan du läsa i kommande volym av bokverket Nationalnyckeln.

Läs mer och beställ boken här:
www.nationalnyckeln.se

Aspsaftmal. Bild: Roland Johansson

NATIONALNYCKELN
TILL SVERIGES FLORA OCH FAUNA

NÄR ANNA-KARIN PALM debuterade för tjugio år sedan etablerade hon sig snart som en säregen författare. Redan från start vågade hon göra något annorlunda utan att blicka åt sidan och var tillräckligt modig för att lyssna till sin inre röst och följa den med avundsvärd säkerhet.

Det har gått några år sedan hon sist lät höra från sig men nu finns en ny roman, en som har staden som huvudperson och som bjuder på ett lika gåtfullt som magiskt läsäventyr med många ingångar, tolkningsmöjligheter, tidsskikt och inte minst litterära anspelningar. Så för alla som har läst sig mätta på autofiktion à la Knausgård, som tröttnat på den navelskådande introspektionen och den självdestruktiva bikten i samtidsprosan – kan den fängslande fiktionen i *Snöängel* vara ett alternativ. Har man ett förhållande till Stockholm och dess miljöer är det en fördel, allra helst tiden kring mitten av 1980-talet. Ty Anna-Karin Palm skapar i *Snöängel* inte bara en vacker, lite sorgkantad hyllning till staden som ett eget universum, hon skriver även fram en tid som ligger ganska nära men ändå tycks så fjärran. Romanen utspelar sig mestadels under vintermånaderna åren 1985 och 1986. Olof Palme är statsminister men ska snart dö, skjutet på öppen gata, homosexuella misshandlas, den prostituerade Catrin da Costa har mördats och på detta följer den långdragna sk stickmordsrättegången där en obducent och en allmänläkares inblandning undersöks.

Hot förebådas eller antyds i skuggorna av ett kylslaget och av snö insvept Stockholm där ett antal gestalter korsar varandras spår, försvinner för att på nytt dyka upp på oväntade ställen. En ansiktslös man med en hund som bevakar Palme, en servitris på Café Opera och en sadistisk läkare – banden mellan dem är oklara men sammanträffandena är för många för att vara tillfälligheter.

Romanens berättare ger sig till känna i små fristående avsnitt insprängda i den större berättelsen. Hon är en svensk författare i självvald fransk exil, som reflekterar över språk och språklöshet, om slumpens betydelse i livet och exilens villkor samtidigt som hon försöker återskapa minnet av den kalla och märkliga vintern i Stockholm på 1980-talet.

Här tycks en kamp mellan ont och gott utkämpas. I dess centrum

Läst

Anna-Karin Palm

Snöängel

Albert Bonniers

förlag

finns tiken Billy, som har speciella egenskaper av vilka en är att sammanföra människor, och så den unga Hedvig. Hon är visserligen namne med flickan i Ibsens pjäs *Vildanden* men för mest tankarna till Tintomara i Almqvists *Drottningens juvelsmycke*. Hon är den androgyna, undflyende iakttagerskan som drar till sig både kvinnor och män, en oskuldssfull gestalt kring vilken flera människors öden på ett märkligt sätt knyts ihop. Hon blir som en projektyta för andras önskningar och drömmar men tycks inte ha några för egen del. Allting tycks hela tiden ske alldeles i hennes omedelbara närhet men hon förstår inte själv hur eller varför. Det förflutna plågar henne och så småningom blir de förväntningar som alla tycks ha på henne allt tyngre att bära.

Kring Hedvig tornar ett enormt persongalleri upp sig, jag räknar till närmare tjugostycken som alla har bärande roller. Där finns tex de tre "ärkeänglarna", polisen Mikael, portvakten och konstnären Gabriel samt den homosexuella Rafael – samtliga ljusa gestalter som var och en på sitt sätt vill det goda. Där finns också Axel, doktorand i historia med förmåga till tidsresor där han bla upplever mordet på Gustav III. Där finns gamla och unga, invandrare liksom infödda stockholmare, kriminella och andra i tillvarons skuggsida, det är ett slags inventering av en stad både topografiskt, sociologiskt och existentiellt. Och i ett av romanens mer magnifika avsnitt sammanstrålar nära nog samtliga karaktärer på nyårsaftonens maskeradbal.

Det är många trådar att hålla reda på och mer än en gång måste man stanna till och dra sig till minnes vem som nu var vem. Men det är mödan värt. Trådarna vävs skickligt – och modigt eftersom Palm överläter en del av jobbet på läsaren. Liksom romanens Hedvig blir även läsaren engagerad i att finna mönster i det till synens slumpartade. Det är romanens berättare, hon som är på väg hem efter några år i exil i Frankrike, som ger värdefulla nycklar till den tid hon försöker gestalta: "Genom språket föder jag mig själv in i det som jag beskriver, går från betraktare till medverkare. Den ena upplevelsen är inte mer än den andra; nuen följer på varandra och i överlagringen..."

Inalles: *Snöängel* bjuder på en svindlande färd. Och Stockholm i vinterskrud har aldrig varit vackrare och gåtfullare.

HENRIETTE ZORN

Föreningsnytt

Material till föreningsnytt mailas till:
mp@biblioteksforeningen.org

Uppsalas bokbuss Barbro är Årets bokbuss

Utmärkelsen Årets bokbuss tilldelas i år Uppsalas bokbuss Barbro, som får priset för god miljö och tillgänglighet samt för en fördjupad och utvecklad verksamhet. Uppsala kommun har sedan ett antal år två bokbussar, väl förankrade i biblioteksorganisationen.

Den äldre bussen, Astrid, fick juryns pris 2004. Bokbussen Barbro deltog som utställare vid Bok & Bibliotek i Göteborg tidigare i höstas.

JURYNS MOTIVERING: Funktioner och idéer från Astrid har vidareutvecklats i Barbro, såsom fler utbytbara vagnar, flexibla lösningar för bilderbokstråg, vikbara innerdörrar och liftanordning.

Allt samverkar för att skapa en god miljö och tillgänglighet som gynnar både låntagare och personal. Likaså har verksamheten i sig utvecklats och fördjupats i samband med att Barbro tagits i drift. Två bokbussar i kommunen ger unika möjligheter till en mångsidig verksamhet med såväl landsbygds- som stadsturer, besök på skolor och andra institutioner, mötesplats och kulturbuss.

Låntagare och andra intresserade kan med fördel följa och inspireras av Astrid Barbro Biblioteksbuss på Facebook!

Vinnaren av Årets Bokbuss får ett vandringsspris som är en modell av den första bokbussen i Sverige. Svensk Biblioteksforening instiftade priset "Årets bokbuss" 1998 i samband med att bokbussverksamheten i Sverige då fyllde 50 år. Prisutdelningen sker under hösten i Uppsala.

Ijurynharingått: Ordförande Lise-Lott Nilsson, Lund, Margareta Lundberg Rodin, Svensk Biblioteksforening, Liz Ten Hoeve, Luleå, Magnus Torstensson, Biblioteksmuseet, Borås samt Anders Gistorp, Falkenberg, representant för föregående års vinnande bokbuss.

Bokletande i bokbussen.

Bokbussen Barbro.

Krav på nationell biblioteksstrategi

Svensk Biblioteksforenings generalsekreterare Niclas Lindberg kräver att arbetet med en nationell bibliotekspolitik för Sverige nu tar fart.

– Jag tänker be Kungliga biblioteket och Kulturrådet att sluta upp med sitt gruffande på varandra om pengar och vem som ska ha ansvar för vad och börja jobba tillsammans, säger Niclas Lindberg.

Sverige är fortfarande det enda landet i Norden som saknar en nationell biblioteksstrategi. Så var det 2007 då Svensk Biblioteksforening presenterade sin rapport "Sverige – så in i Norden efter" och så är det 2011 då föreningen följt upp med skriften "En norsk, en dansk, en finsk – och en svensk?".

– Vår uppfattning är klar, Sverige kan inte vänta längre. Bibliote-

kens fulla potential tas inte tillvara och avsaknaden av en nationell biblioteksstrategi leder till resursslöseri och effektförluster, hävdar han.

– I Sverige finns en stark bibliotekssektor med lång samverkans-tradition, men det saknas inte utmaningar. Dessa behöver mötas samlat och strategiskt. Kungliga biblioteket bör därför ta fram en nationell biblioteksstrategi i samråd med branschen, Sveriges Kommuner och Landsting samt Kulturrådet, säger Niclas Lindberg.

Läs Niclas Lindbergs debattartikel i ämnet på Newsmill:

<http://www.newsmill.se/artikel/2011/10/18/sverige-beh-ver-en-nationell-biblioteksstrategi>

Vision & Vilja – en halvdag om framtidens bibliotek och dess utmaningar

Tid: 8 december 2011, 13.30 – 18.00

Plats: Stora hörsalen, Garnisonen Konferens, Karlavägen 100, Stockholm

Under hösten genomför Svensk Biblioteksförening Vision & Vilja-turnén för att diskutera framtidsutmaningar för biblioteken och för att få veta mer om hur biblioteksanställda, chefer och beslutsfattare funderar kring biblioteksverksamheten. Turnén avslutas i Stockholm den 8 december och är en del av Svensk Biblioteksförenings satsning på ökat medlemsinflytande inför kommande beslut på föreningens årsmöte. Seminariet genomförs i samarbete med Regionförening Stockholm/Uppsala/Gotland.

Ur programmet:

Fem perspektiv – att berätta om bibliotek

Niclas Lindberg, generalsekreterare, Svensk Biblioteksförening

Olika syn på saken – folkbiblioteket bland användare, ickeanvändare och personal

Anna Kåring Wagman, utredare, Svensk Biblioteksförening

Fri tillgång till information och kunskap – några aktuella utmaningar

Inga Lundén, ordförande, Svensk Biblioteksförening

När kommer boomen? En kartläggning av e-boken i Sverige ur ett biblioteksperspektiv

Göran Konstenius, verksamhetsutvecklare vid Avdelningen för nationell samverkan vid Kungliga biblioteket.

Framtiden formar vi tillsammans

I workshop-form diskuteras framtidsfrågor med hjälp av SWOT-analys och ligger till grund för såväl egna fortsatta funderingar och Svensk Biblioteksförenings kommande verksamhet.

Välkomna!

Anmälan seminariet: till Eva Silverplats, Svensk Biblioteksförenings kansli, e-post: es@biblioteksforeningen.org

Välkomna på Medlemsmingel!

Svensk Biblioteksförening inbjuder alla medlemmar och vänner till mingel och buffé på Kungliga bibliotekets Avdelning för nationell samverkan, i de nya lokalerna i Garnisonen, Karlavägen 100, Stockholm. T-bana Karlaplan. 8 december kl 18.00.

För beräkning av mat och dryck anmäl dig till Svensk Biblioteksförenings kansli, e-post: fest@biblioteksforeningen.org eller fax: 08 – 545 132 31

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING nås allt oftare av frågeställningar som rör principiella utgångspunkter för biblioteksverksamheter. Enligt årsmötets verksamhetsinriktning ska Svensk Biblioteksforening bidra till kunskap om bibliotekens förutsättningar, roll, uppdrag och kvalitet samt främja biblioteksutveckling. Svensk Biblioteksforening har därför inrättat ett rådgivande organ, som från och med hösten 2011 välkomnar frågeställningar från samtliga bibliotekstyper.

URV avgör själv vilka av de inkomna frågeställningarna man ska ta upp. URV svarar själv för sina ståndpunkter. De råd och rekommendationer URV beslutar sig för samt bakgrunden till dessa kommer att dokumenteras och publiceras.

Rådets ordförande är **Margareta Lundberg Rodin**, BHS/Svensk Biblioteksforenings styrelse.

Övriga ledamöter är:

Hanna Carlsson, doktorand, Lunds universitet

Lo Claesson, Vaggeryds bibliotek

Martin Hafström, Stockholms stadsbibliotek

Annelie Janred, Chalmers bibliotek

Peter Linde, Blekinge Tekniska Högskola/Svensk Biblioteksforenings styrelse

Lena Malmqvist, Malmö stadsbibliotek

Anders Olsson, Sollentuna bibliotek/Svensk Biblioteksforenings styrelse

Ann Östman, Länsbibliotek Gävleborg-Uppsala.

På hemsidan finns ett formulär där du kan skicka in din frågeställning!

<http://www.biblioteksforeningen.org/index.php/om/rad-och-grupper/utvecklingsrad/utvecklingsrad-formular/>

Förste vice ordföranden leder ny IFLA-grupp

Lars Bjørnshauge har blivit ordförande för IFLA:s nya specialgrupp för Open Access-frågor, *IFLA Open Access Taskforce*. Gruppen är en konsekvens av att IFLA i april 2011 valde att förtydliga sitt ställningstagande för Open Access.

Gruppen ska arbeta för att IFLA:s open access-program tillämpas och stödja biblioteksforeningar i deras arbete för nationella ställningstaganden. Man kommer bland annat att samla in goda exempel från olika länder för sprida kunskaper om hur man kan verka för ökad tillgänglighet. Lars berättar att en viktig del av arbetet är att samverka med andra organisationer:

– Vi kommer nu direkt att kontakta FN-organisationer, som till exempel UNESCO, för att samarbeta om frågor kring Open Access. Vi kommer också att etablera allianser med organisationer som arbetar för Open Access, till exempel SPARC och OASPA. Ett annat viktigt spår är att se till att OA-frågorna blir en integrerad del av IFLA:s organisation, avslutar Lars Bjørnshauge.

Turnéstart i Lund

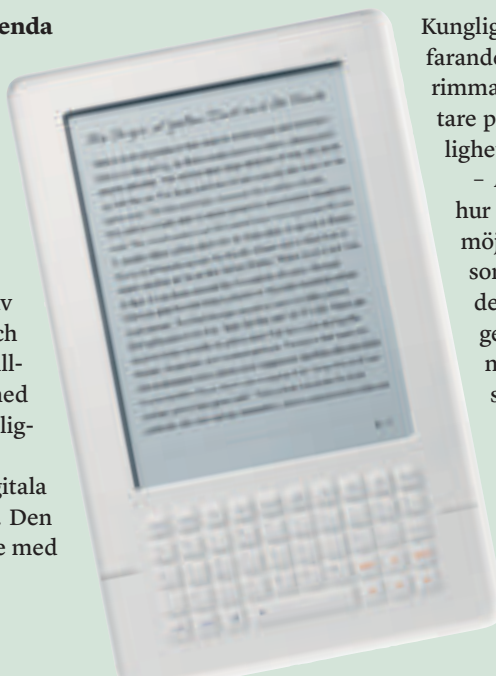
Premiären för Svensk Biblioteksforenings höstturné gick av stapeln i Lund den 12 oktober. Vision & Vilja-turnén genomförs i samarbete med regionforeningarna för att diskutera framtidsutmaningar för såväl biblioteken, som för foreningen. Turnéstarten inleddes med presentationer av bland annat generalsekreterare Niclas Lindberg och foreningens förste vice ordförande Lars Bjørnshauge. Sedan arbetade ett sextiototal medlemmar i grupper med frågor om styrkor, svagheter, hot, möjligheter och förväntningar. Dagen avslutades med eftersnack och mingel. Näst på tur står Linköping, Umeå och Stockholm.

Digitaliseringens möjligheter och finansiering av bibliotekens E-böcker

Regeringen lanserade i oktober en Digital Agenda med målet att "Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter". Svensk Biblioteksforenings generalsekreterare Niclas Lindberg har i samband med detta uppmärksammat bibliotekens problem med finansiering av e-böcker:

– Att biblioteken tvingas begränsa utlåningen av e-böcker på det här sättet är djupt olyckligt och strider både mot bibliotekens uppdrag att fritt tillhandahålla information och mot hela tanken med digital media, nämligen att det ger ökad tillgänglighet, säger Niclas Lindberg.

– För biblioteken är det bl a viktigt att de digitala möjligheter, som en e-bok ger, kan tas till vara. Den e-boksutredning, som vi presenterat i samarbete med

Kungliga biblioteket, visar att Sverige fortfarande har en svag e-boksmarknad, vilket rimmar illa med om man vill vara världsmästare på att ta till vara digitaliseringens möjligheter, menar han.

– Att omedelbart adressera frågan om hur biblioteken ska kunna ta tillvara de möjligheter som e-böcker ger, framstår som högprioriterat, både i arbetet med den digitala agendan och för den av regeringen tillsatta litteraturutredningen med Tomas Lidman som ordförande, säger Niclas Lindberg.

Kalendarium

Maila info till kalendariet: mp@biblioteksforeningen.org
för vidare info se <http://www.biblioteksforeningen.org>

5–7 december, KB, Stockholm Grundkurs i LIBRIS-katalogisering

Kursen vänder sig till personer som inte har katalogiserat i LIBRIS tidigare. Inga förkunskaper inom detta område krävs. Kursdeltagarna bör vara knutna till ett registrerat LIBRIS-bibliotek, endast i mån av plats kan andra komma i fråga.

ARR: Kungliga biblioteket
MER INFO: <http://www.kb.se>

8 december, Svensk Biblioteksforening, Stockholm Vision 6-Vilja – en halvdag om framtidens bibliotek och dess utmaningar

Under hösten ger sig Svensk Biblioteksforening ut på turné för att träffa medlemmar runt om i landet. Syftet är att öppna upp en diskussion om framtidsutmaningar för biblioteken och få veta mer om hur biblioteksanställda, chefer och beslutsfattare funderar kring biblioteksverksamheten. Dagen avslutas med en gemensam workshop som kan ligga till grund för både eget förändringsarbete och Svensk Biblioteksforenings kommande arbete.

ARR: Svensk Biblioteksforening
MER INFO: <http://www.biblioteksforeningen.org/index.php/category/almanackan/>

8 december, Sundsvall Sanning, lögn och källkritik

Välkommen till en dag om att använda och värdera information på internet!

ZY-föreningen och Skolbibliotek Mitt arrangerar den 8 december en studiedag om källkritik, digitala medier och upphovsrätt. Vi har nöjet att bjuda på två intressanta föreläsningar av experter inom området: Kristina Alexanderson och Helena Francke. Dagen avslutas med mysigt glöggmingel i Kulturmagasinet!

DATUM: Torsdag 8 december

Plats: Kulturmagasinet, Sundsvall
ARR: ZY-föreningen och Skolbibliotek Mitt
Anmälan senast 1 dec till elisabeth.domeij@miun.se

16 December, 2011 Kompetenscenter, Fleming-gatan 7, Stockholm Träff med IFLA-nätverket

Välkomna på möte med Svensk Biblioteksforenings IFLA-nätverk fredagen den 16 december i Stockholm.

Dagen kommer att inledas av Inga Lundén, Stockholms stadsbibliotek, som kommer att berätta om sitt internationella arbete i bla IFLA och inspirera till varför man ska arbeta internationellt. Ni kommer att få höra berättelser från konferensen i Puerto Rico och om projektet Sister Library. Hur är det att arbeta som svensk bibliotekarie på ön Dominica i Västindien? Vad kan TPB bidra med i internationellt arbete? Hur kan vi svenskar som sitter med i olika sektioner arbeta över sektionsgränserna? Behövs något mer av IFLA:s dokument översättas till svenska?

ARR: Svensk Biblioteksforenings IFLA-nätverk
MER INFO: <http://www.biblioteksforeningen.org/index.php/category/almanackan/>

12–13 januari, Nationalbiblioteket i Norge, Larvik

Rum för bildning

Avslutningskonferens för projektet Rum för bildning äger rum på Farris Bad i Larvik.

ARR: Nationalbiblioteket i Norge tillsammans med en rad aktörer i Norge, Danmark och Sverige
Mer info: http://www.nb.no/nbdigital/dannelsebllogg/?page_id=83

8–9 februari, Conductive, Stockholm Det digitaliserade universitetsbiblioteket

På konferensen Det digitaliserade universitetsbiblioteket får du chansen att lyssna till framgångsrika talare som berättar om erfarenheter kring digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande. Dessutom finns representanter ifrån Sveriges ledande akademiska bibliotek på plats för att ge dig sina bästa tips om hur du lyckas med digitaliseringen på din arbetsplats. Upphovsrättsfrågor, avtalslicenser, personuppgiftslagens tillämpning och andra relevanta författningar kommer vi självklart att belysa och behandla. Välkommen till en unik konferens för dig som arbetar på universitetsbibliotek!

PROGRAM: <http://www.conductive.se/assets/pdf/CON411.pdf>

ARR: Conductive

MER INFO: <http://www.conductive.se/det-digitala-universitetsbiblioteket.html#program=talare>

14–15 mars

Mötesplats Open Access 2012

Välkommen till två intressanta informations- och diskussionsdagar om högskolans elektroniska publicering! Mötesplats Open Access är ett årligen återkommande evenemang för ett aktivt idé- och erfarenhetsutbyte. 2012 hålls konferensen den 14–15 mars i Norrköping! Målgrupp: Alla som arbetar med att tillgängliggöra högskolornas vetenskapliga och pedagogiska publicering i form av fulltextarkiv, publiceringsdatabaser, e-tidskrifter, digitala lärresurser, forskningsdata etc. Du kan vara forskare, lärare, student, bibliotekarie, IT-specialist, jurist eller ha en ledande befattning inom högskolan. Den definitiva inbjudan med program och övrig information kommer att skickas ut i januari och därefter tas bindande anmälningar emot.

ARR: Kungliga biblioteket

MER INFO: <http://www.kb.se>

22 mars, Svensk Biblioteksforening, Umeå Shift happens

Boka in 22–23 mars för Umeå-konferensen 2012.

ARR: Svensk Biblioteksforening Regionforening Västerbotten och Biblioteken i Umeå-regionen

18–20 april, Halmstad

Halmstadskonferensen 2012

Från transaktion till relation: framtiden för folkbiblioteken är temat för Halmstadskonferensen 2012.

ARR: Halmstad stadsbibliotek, Hordaland fylkesbibliotek, Kultur i Väst, Mölndals stadsbibliotek, Region Halland, Kultur och Aarhus Kommunes Biblioteker

MER INFO: www.regionhalland.se/halmstadskonferensen

7–9 maj, Svensk Biblioteksforening, Norrköping Biblioteksdagarna 2012

Boka in en tur till Norrköping i maj nästa år för Biblioteksdagarna. Observera att vi på grund av lokalskäl genomför arrangemanget måndag till onsdag 7–9 maj.

Skandinaviens nordligaste tekniska universitet
Forskning & utbildning i världsklass

Luleå tekniska universitet söker

Bibliotekarie/ webbredaktör

till Luleå universitetsbibliotek/
Learning Resource Center

Mer information
www.ltu.se

LULEÅ
TEKNISKA
UNIVERSITET

AFRIKAS HORN. AKUT LÄGE. MÄNNISKOR DÖR.

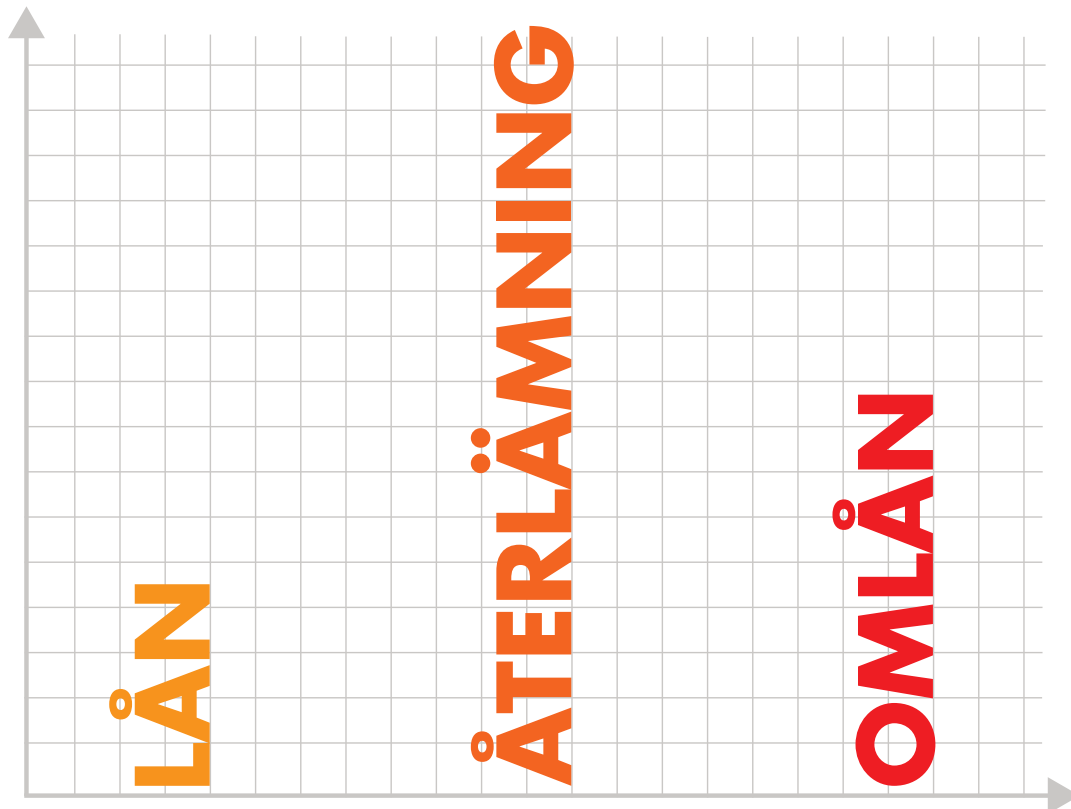
Svår torka, höga matpriser, begränsad tillgång till sjukvård och en långvarig konflikt i Somalia har lett till den största hungerkatastrofen på flera decennier på Afrikas horn. Snabba insatser är direkt avgörande för de drabbade.

Ge 50 kronor genom att sms:a LÄKARE till 72 970 eller sätt in ditt bidrag på PG 90 06 03-2 nu. Märk talongen med "akutfonden." Ditt bidrag går i första hand till Afrikas horn, i andra hand till andra akuta kriser.

VARJE GÅVA SPELAR ROLL.
www.lakareutangranser.se/akutfond

MEDECINS SANS FRONTIERES
LÄKARE UTAN GRÄNSER

Bibliotheca Statistik ger dig nu möjligheten att ta fram utökad statistik för bibliotekets självbetjäningssystem, larmbågar, personalarbetsplatser och BiblioBranchSolution – lösningen för det "Meröppna biblioteket".

Med hjälp av ett tillval till Bibliotheca Statistik Basic (som ingår i ovan nämnda produkter) kan du få fler och mer detaljerade statistikuppgifter om bibliotekets utrustning – även för GateTracker och besöksräknare.

Du bestämmer själv vad du önskar ta fram:

- en överblick över bibliotekets lån, återlämnningar och omlån – presenterat per enhet eller varje automat för sig
- en längre tidsperiod eller timme för timme
- statistik på hur medierna sorteras i ert sorteringsverk
- grafiska presentationer som passar ditt biblioteks behov

Genom att tydligare förstå dina besökares beteendemönster kan du lättare tillgodose deras behov.

Kika närmare på statistiken. Det kommer att göra skillnad både för dig och dina besökare.